

HOGE RAAD VAN FINANCIEN

AFDELING FISCALITEIT EN PARAFISCALITEIT

**Het Ruding-rapport en de Europese harmonisering
van de vennootschapsbelasting**

**Voorstellen voor de eerste stappen naar
een noodzakelijke harmonisatie**

juni 1993

HOGE RAAD VAN FINANCIEN

AFDELING FISCALITEIT EN PARAFISCALITEIT

**Het Ruding-rapport en de Europese harmonisering
van de vennootschapsbelasting**

Voorstellen voor de eerste stappen naar
een noodzakelijke harmonisatie

juni 1993

Inleiding

De Afdeling "Fiscaliteit en parafiscaliteit" heeft op eigen initiatief de "conclusions et recommandations du Comité de réflexion des experts indépendants sur la fiscalité des entreprises", gewoonlijk "Ruding-rapport" genoemd, onderzocht.

De Afdeling is immers van mening dat de Europese integratie vroeg of laat zal leiden tot een toenadering van de belastingssystemen van de Lidstaten, vooral wanneer de betrokken belastinggrondslagen een substantiële mobiliteitsgraad bezitten en de Europese integratie de overige belemmeringen voor het handelsverkeer doet wegvallen.

De twee thema's waarvan in dat rapport de onderlinge raakvlakken worden onderzocht, met name de vennootschapsbelasting en de Europese integratie, werden reeds bestudeerd door de Afdeling of door de Hoge Raad van Financiën zelf. In mei 1991 overhandigde de Afdeling aan de Minister van Financiën een *"Verslag aangaande bepaalde aspecten van een hervorming van de vennootschapsbelasting"*. Hoewel de gerezen vragen op de eerste plaats betrekking hadden op de Belgische problematiek, konden die niet in het lichtledige worden onderzocht en werd herhaaldelijk verwezen naar de Europese aspecten. In juni 1992 overhandigde de Hoge Raad van Financiën een *"Advies over de structuur van de ontvangsten en de uitgaven van de overheden in het kader van de Economische en Monetaire Unie"*.

Onderhavig verslag steunt uiteraard op deze antecedenten. Aan het laatst vermelde rapport ontleent het de vergelijkende analyse van de voordelen en nadelen van de onderlinge concurrentie en coördinatie van het fiscaal beleid. De voorkeur voor een gecoördineerde benadering, waaraan wordt herinnerd in het eerste hoofdstuk van dit verslag, leidt tot de wens van een Europese harmonisatie van de vennootschapsbelasting. Deze harmonisatie die de Afdeling als noodzakelijk beschouwt, kan evenwel niet tot stand komen op korte termijn.

De Afdeling is niettemin van oordeel dat de harmonisatie de doelstelling is met het oog waarop de eerste toenaderingen tussen de belastingssystemen van de Lidstaten moeten worden beoordeeld en opgelegd.

Het Ruding-rapport bevat een groot aantal aanbevelingen die een harmonisatie van de vennootschapsbelasting op termijn mogelijk maken. De Afdeling heeft niet alle aanbevelingen onderzocht. Zij heeft het nuttiger geacht die aanbevelingen te selecteren, waarvoor het Belgische voorzitterschap, zo wil het haar toeschijnen, een bijdrage zou kunnen leveren tot het omzetten ervan in een richtlijn of ten minste tot het bespreekbaar maken ervan : zij heeft aandacht besteed aan het probleem van de invoering van een minimumtarief voor de vennootschapsbelasting, aan de problematiek van de bronbelasting en dit in verband met haar recente *"Advies in verband met de fiscaliteit op het sparen"* en de aanbevelingen betreffende de fiscale stimulansen en de verrekenprijzen. Die vier thema's vindt men terug in hoofdstuk 2 tot 5, waarbij het eerste

hoofdstuk het standpunt van de Afdeling beschrijft inzake de doelstelling op termijn : de harmonisatie van de vennootschapsbelasting.

De Afdeling pleit unaniem :

- op middellange termijn, voor een Europese harmonisatie van de vennootschapsbelasting te realiseren volgens een besluitvormingsproces dat, beter dan het huidige systeem, soepelheid paart aan politieke controle op de belasting;
- op korte termijn :
 - voor de invoering van een minimumtarief voor de vennootschapsbelasting;
 - voor een globale behandeling van de problematiek van de bronbelastingen, in samenhang met het belastingsysteem voor spaargeld;
 - voor de afschaffing van alle fiscale stimulansen en afwijkende belastingsystemen die in de Lidstaten en in de geassocieerde gebieden van toepassing zijn op de financiële dienstencentra;
 - voor methoden tot vaststelling van transfertprijzen die het principe van de volledige concurrentie naleven en geen aanleiding geven tot dubbele belasting.

*
* *
*

Dit verslag werd unaniem goedgekeurd door de Afdeling "Fiscaliteit en parafiscaliteit" van de Hoge Raad van Financiën, voorgezeten door de Heer R. MALDAGUE.

Buiten de Voorzitter namen H.H. J. AUTENNE, J-M. DELPORTE, M. PORRE, F. VANISTENDAEL, V. VAN ROMPUY, J. VERSCHOOTEN en R. WATTEYNE actief deel aan de werkzaamheden.

De Heer DELPORTE, op reis in het buitenland, kon evenwel niet deelnemen aan de vergadering waarop dit verslag werd besproken.

Het Secretariaat werd waargenomen door de Heer Ch. VALENDUC, Adviseur van Financiën, met de medewerking van Mevr. Th. MEUNIER, Adviseur bij de Dienst van de Fiscale Coördinatie.

Brussel, 28 juni 1993

Hoofdstuk 1

De noodzaak van een Europese harmonisatie van de vennootschapsbelasting

De voltooiing van de grote interne markt heeft de gevoeligheid van de vennootschapsbelasting voor het proces van de fiscale concurrentie geaccentueerd.

Het wegwerken van de belemmeringen voor het handelsverkeer en het vrijmaken van het kapitaalverkeer hebben immers het pad voor de economische ruimte geëffend : goederen, diensten en kapitalen mogen vrij circuleren, het vrij personenverkeer accentueert zich, de stabiliteit van de wisselkoersen is meer en meer gewaarborgd en het verbeteren van de infrastructuur, inzonderheid op het stuk van telecommunicatie, verruimen het gamma van mogelijke vestigingsplaatsen voor economische activiteiten.

Vermits de niet-fiscale belemmeringen stilaan worden weggewerkt krijgen de onderlinge verschillen van de belastingsystemen van de Lidstaten des te meer gewicht, zelfs indien die verschillen als dusdanig reeds voordien bestonden.

De Hoge Raad van Financiën heeft zich reeds gebogen over de economische implicaties van fiscale concurrentie. Deze analyse die wordt samengevat in de eerste afdeling van dit hoofdstuk, wordt in de tweede afdeling aangevuld met een onderzoek van het bijzondere geval van de vennootschapsbelasting. Op die dubbele grondslag beschrijft de Afdeling het door haar wenselijk geachte perspectief : **op middellange termijn een voldoende harmonisatie van de vennootschapsbelasting op Europees vlak.** In dat perspectief zou elke gerichte harmonisatieregel moeten passen.

1.1 De gevolgen van de fiscale concurrentie

Het alternatief tussen concurrentie en coördinatie van het fiscaal beleid werd door de Hoge Raad van Financiën onderzocht (1). De Raad besloot aldus :

- *wanneer de fiscale concurrentie zich voordoet bij belastingen met mobiele grondslagen, verliezen de betrokken Staten hun fiscale autonomie, ook indien ze deze juridisch gezien behouden;*
- *"de gevolgen (van de fiscale concurrentie) op het globale welzijn, zijn onzeker" : het zoeken naar tijdelijke voordelen leidt tot een vermindering van de fiscale druk op de mobiele factoren en het verschil in fiscale druk met vaste produktiefactoren neemt toe; er is een scheeftrekking bij de allocatie van produktiefactoren en in dat opzicht is de fiscale concurrentie niet voordelig.*

De Afdeling houdt vast aan beide hoofdconclusies.

¹ Advies van de Hoge Raad van Financiën over de structuur van de ontvangsten en de uitgaven van de overheden in het kader van de Economische en Monetaire Unie.

Voor het bijzondere geval van de vennootschapsbelasting zijn de kanalen waarlangs de fiscale concurrentie zich voordoet uiteraard heel wat complexer dan in andere domeinen.

- De gevoeligheid van de ondernemingen voor de fiscale concurrentie zal verschillen volgens de sectoren van activiteiten en volgens de omvang van de onderneming.
- De parameters op grond waarvan de fiscale concurrentie zich voordoet zijn veelvuldig. Het betreft niet enkel het tarief van de vennootschapsbelasting maar tevens, zelfs vooral, de vaststellingsmodaliteiten van de belastbare grondslag : afschrijvingsfaciliteiten, fiscale investeringsstimulansen, faciliteiten inzake voorzieningen voor sommige lasten en/of risico's, enz...

1.2 Fiscale concurrentie en vennootschapsbelasting

Er is slechts fiscale concurrentie mogelijk indien de grondslagen van de belasting een voldoende hoge mobiliteitsgraad bezitten. Die voorwaarde is verschillend volgens het type van onderneming. Een KMO waarvan de meeste potentiële klanten zich geografisch dicht bij de plaats van vestiging bevinden, is nauwelijks verplaatsbaar. Aan het andere uiterste is een financieel dienstencentrum dat werkzaam is op de internationale markten, volmaakt verplaatsbaar.

Enquêtes die tegelijk met het Ruding-rapport werden verricht geven belangrijke aanwijzingen inzake het belang van de verschillen tussen belastingsystemen bij de beslissingen tot vestiging en bestuur van de ondernemingen (2).

Uit die enquête die werd gevoerd aan de hand van de antwoorden van 965 ondernemingen, blijkt inzonderheid :

- dat de fiscaliteit een belangrijke rol speelt bij de beslissingen betreffende de vestiging van de activiteiten, vooral voor de financiële activiteiten (78,3%) (3) of voor de coördinatiecentra (56,6%), maar in mindere mate voor de fabrieksnijverheid (47,6%);
- dat de meest "doorslaggevende" aspecten van de fiscaliteit in dalende volgorde van belangrijkheid zouden zijn : het tarief van de vennootschapsbelasting, de grensoverschrijdende bronbelastingen op de uitkeringen van dividenden en van rente, de afschrijvingsstelsels en de fiscale investeringsstimulansen, de overige aspecten van vaststelling van de belastbare grondslag en als laatste de "compliance cost" (4);

2 Devereux M., *The impact of taxation on international business. Evidence from the Ruding Committee Survey*; EC Tax review; 1992/2.
 3 De antwoorden betreffen een schaal van vier posities (altijd - gewoonlijk - soms - nooit). De hier aangehaalde percentages verwijzen naar de eerste twee posities.
 4 Onder "compliance cost" moet worden verstaan de kosten voor de belastingplichtigen om te voldoen aan de door de fiscale wetgeving opgelegde verplichtingen.

- dat de fiscaliteit een overwegende rol speelt in de organisatie van de internationale activiteiten (keuze tussen een filiaal en een vaste inrichting) en in de financieringswijze van de activiteiten (autofinanciering, de filialen voorzien van eigen middelen of kredietfinanciering).

De Afdeling wil aan de resultaten van dat onderzoek geen buitengewone normatieve waarde hechten. Die resultaten vormen nochtans een "première". Deze originele en belangwekkende aanwijzingen vullen andere meer traditionele benaderingen van de gevolgen van de fiscaliteit op de investeringsbeslissingen aan (5) en suggereren de volgende conclusies :

- het geval van de financiële activiteiten en dat van de fabrieksnijverheid zijn uiteraard nogal verschillend.
De centrale rol die wordt toegekend aan het tarief van de vennootschapsbelasting door bovenvermeld onderzoek wordt waarschijnlijk verklaard door het feit dat het meer gewicht heeft in de beslissingen tot vestiging van financiële activiteiten daar de afschrijvingen, fiscale investeringsstimulansen en andere parameters tot vaststelling van de grondslag erin een minder belangrijke plaats innemen.
- de centrale rol die wordt toegekend aan het tarief van de vennootschapsbelasting wordt tevens verklaard door het feit dat het beslist gaat om het meest zichtbare en het meest bevattelijke gegeven van een zeer dikwijls complex belastingsysteem;
- het feit dat de fiscale afschrijvingen en investeringsstimulansen minder belang zouden hebben sluit aan bij de analyse die eerder werd gemaakt aan de hand van de economische literatuur, over het specifieke gevolg van die factoren op de investeringsbeslissing: de fiscaliteit heeft slechts invloed op de kapitaalkosten en voor de grote ondernemingen is de geanticiperde vraag bepalend;
- gelet op de geringe invloed van de "compliance cost" op de vestiging van de activiteiten, moet uiteraard het afschrikkingseffect door de complexiteit van onze wetgeving niet worden overdreven : de wetgeving van de andere landen is even complex.

1.3 Het standpunt van de Afdeling

De Afdeling is van mening dat de harmonisatie van de vennootschapsbelasting een wenselijke en zeer noodzakelijke doelstelling is op middellange termijn. Vermits de mobiliteit van de kapitalen een feit is, gaat de invloed van de fiscale factoren op de vestiging van de economische activiteiten toenemen.

Vanuit die gezichtshoek wordt het uiterst belangrijk zich ervan te vergewissen dat de concurrentievoorwaarden niet buitenmate worden verstoord door de onderlinge verschillen van de belastingsystemen van de Lidstaten en dat elk gebruik van deze belastingsystemen voor competitieve defiscalisering wordt vermeden.

5 Cfr. inzonderheid "l'Avis sur l'opportunité de la suppression de la déduction pour investissement et d'une éventuelle diminution conjointe du taux de l'impôt des sociétés", HOGE RAAD VAN FINANCIËN, Afdeling "Fiscaliteit en parafiscaliteit", 17 juli 1990.

Het is nochtans niet nodig om te komen tot een uniformisering van de vennootschapsbelasting, zelfs niet op middellange termijn. Zelfs indien dat doenbaar was, zou dat niet noodzakelijk wenselijk zijn want de Lidstaten moeten nog kunnen beschikken over economische beleidsinstrumenten.

Een parallellisme mag worden getrokken met de toestand die geldt inzake rechtstreekse hulp : die blijft behoren tot de bevoegdheid van de Lidstaten, zelfs tot die van de ondergeschikte besturen, maar de Commissie controleert ter zake de overeenstemming met de concurrentieregels.

Diezelfde controle zou moeten gebeuren op fiscaal vlak. Dat is reeds het geval voor de fiscale steun, maar de steundefinitie behelst impliciet een "afwijking van het algemeen stelsel". In de huidige stand van zaken wordt er geen rekening gehouden met het feit dat de verschillen tussen de "algemene stelsels" zelf kunnen leiden tot scheeftrekkingen van de concurrentie, die soms nog sterker zijn dan die gecreëerd door sommige fiscale stimulansen.

De harmonisatie, zoals trouwens door het Ruding-comité voorgesteld wordt, zou kunnen bestaan in de vaststelling van minimumnormen, voor het tarief van de vennootschapsbelasting en voor de voornaamste parameters voor het bepalen van de belastbare grondslag. Beide delen van de diptiek (grondslag en tarief) behouden is essentieel want niets zegt dat een beperkte harmonisatie van het tarief van de vennootschapsbelasting de dispariteiten wezenlijk zou verkleinen : indien men twee landen vergelijkt, het ene met een hoog tarief en een smalle grondslag, het andere met een laag tarief en een brede grondslag, zou de convergentie van de belastingtarieven de scheeftrekking van de concurrentie nog doen toenemen.

De Afdeling meent nochtans dat een dergelijke harmonisatie een herziening van de huidige beslissingsprocedures op fiscaal vlak impliceert. De unanimiteit maakt het behoud mogelijk van particularismen die nog lang het proces van competitieve defiscalisering kunnen in stand houden. De harmonisatie van de vennootschapsbelasting zou moeten kunnen worden beslist met een gekwalificeerde meerderheid, wat niet zou beletten dat een Lidstaat zijn vetorecht zou gebruiken wanneer die Staat zou oordelen dat zijn fundamentele belangen zouden worden bedreigd. Men zou eveneens kunnen overwegen aan het Europese Parlement beslissingsbevoegdheid toe te kennen : dergelijke logica zou uiteraard meer in overeenstemming zijn met het seculaire principe "geen taxatie zonder representatie" (6).

De Afdeling is van oordeel dat een voldoende harmonisatie moet worden gerealiseerd, waarvan de leidraad zou bestaan in de verzoening, zonder negatieve begrotingsweerslag, van zo klein mogelijke concurrentiescheef trekkingen met het behoud van economische beleidsinstrumenten op het niveau van de Lidstaten, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel.

Onverminderd een meer gedetailleerd onderzoek van de door het Ruling-comité ondernomen stappen, vindt de Afdeling deze nodig : door het vaststellen van grenzen voor de tarieven van de vennootschapsbelasting en voor de voornaamste parameters die samen de belastbare grondslag bepalen, zou het doel waarschijnlijk worden bereikt.

Een herziening van het beslissingsproces waarbij de unanimiteit wordt opgegeven, is een noodzakelijke voorwaarde voor de toepassing van een dergelijke harmonisatie van de vennootschapsbelasting.

Hoewel zij van oordeel is dat een voldoende harmonisatie moeten worden gerealiseerd in een tamelijk nabije toekomst, heeft de Afdeling binnen dit bestek geen aandacht besteed aan het geheel van de problematiek. Zij heeft zich beperkt tot een reeks voorstellen van het Ruling-comité, die zij prioritair acht en die het Belgische voorzitterschap mee ter discussie zou kunnen voorleggen.

De Afdeling heeft dan ook gemeend prioritair de volgende punten te moeten behandelen :

- de invoering van een minimumtarief voor de vennootschapsbelasting;
- de problematiek van de bronbelastingen, gekoppeld aan haar recent verslag "Advies in verband met sommige Belgische en Europese aspecten van de fiscaliteit op het sparen";
- de fiscale stimulansen;
- de regels voor het bepalen van de transfertprijzen.

De Afdeling heeft het voorstel van richtlijn betreffende het in aanmerking nemen van de verliezen van de in andere Lidstaten gevestigde dochtermaatschappijen niet als prioritair beschouwd. De Afdeling handhaaft haar standpunt (7); "denken aan consolidatie, zelfs maar aan een gedeeltelijke consolidatie, heeft geen zin zonder dat de voornaamste parameters voor bepaling van de belastbare basis van de vennootschapsbelasting zelf zouden zijn geharmoniseerd". Uiteraard is een consolidatie op Europees vlak op termijn noodzakelijk, maar dat moet gebeuren na de harmonisatie van de grondslag en niet daaraan voorafgaan.

Hoofdstuk 2

Het minimumtarief van de vennootschapsbelasting

2.1 Probleemstelling

Het tarief van de vennootschapsbelasting is uiteraard een parameter van eerste orde. Het heeft een belangrijke invloed op de onderlinge verschillen tussen de belastingsystemen op de kostprijs van het kapitaal.

Dat wordt bevestigd zowel door het onderzoek in de marge van het Ruding-rapport als door sommige objectieve gegevens - zoals die welke hierna worden vermeld -.

Tabel 1
Invloed van een harmonisatie van het tarief van de vennootschapsbelasting op een type-investeringsontwerp

Vestiging van de moedermaatschappij	B	F	D	L	NL
A. Zonder harmonisatie van het tarief van de vennootschapsbelasting					
Vestiging van de dochtermaatschappij					
B	173159,02	173600,60	176602,86	176602,86	176802,85
F	186720,84	185578,24	190434,31	190434,31	190434,31
D	137822,79	138048,44	215079,60	140563,80	140563,80
L	165319,67	165741,20	168608,53	168608,53	168608,53
NL	163515,13	163932,04	166767,08	166767,08	166767,08
Gemiddelde = 170.283,3		Type-verschil = 17.784,1		Var. coëff. 0,104	
B. Met harmonisatie van het tarief van de vennootschapsbelasting					
Vestiging van de dochter					
B	173159,0	173600,6	176602,9	176802,9	176602,9
F	170562,0	169518,2	173954,1	173954,1	173954,1
D	140428,0	140657,9	216869,6	143220,8	143220,8
L	171666,1	172103,8	175080,1	175080,1	175080,1
NL	151661,1	152047,8	154677,3	154677,3	154677,3
Gemiddelde = 166.394,4		Type-verschil = 16.362,0		Var. coëff. 0,098	

Investering van 200.000 ECU, verdeeld over gebouwen, uitrusting en voertuigen. Intern rendabiliteitspercentage 30%, actualisatiepercentage 8%. Onbeperkte horizon.
 Bron : M. GERARD, I. PIREAU en X. VAN DEN HOVE, Les directives européennes, les perspectives d'harmonisation et leur incidence sur le calcul de la rentabilité d'un investissement, Journée d'Etude "La nouvelle fiscalité européenne et la gestion des entreprises, FUCAM, 7.10.1982".

2.2 De aanbeveling van het Ruding-comité

Het Ruding-comité meent dat de voltooiing van de binnenmarkt de invloed van de verschillen van belastingsysteem op de middelenallocatie vergroot. Om de scheeftrekkingen van de concurrentie te verminderen die daaruit kunnen resulteren en om te voorkomen dat de Staten zouden overgaan tot een buitensporige fiscale concurrentie, stelt het RUDING-Comité een minimumtarief van 30% en een maximumtarief van 40% voor.

2.3 Standpunt van de Afdeling

De Afdeling staat gunstig tegenover deze aanbeveling. Zij deelt met het Ruding-comité de zorg om een grens te stellen aan de buitensporige fiscale competitie. Uit dit oogpunt kan zij enkel het idee tot invoering van een geharmoniseerd minimumtarief voor de vennootschapsbelasting bijtreden, voor zover dat minimumtarief met enige soepelheid zou kunnen worden aangepast.

De Afdeling is van oordeel dat als het tarief eenmaal is ingevoerd door een richtlijn, bij voorkeur op 30%, het met soepelheid zou moeten kunnen worden aangepast zowel in de ene als in de ander zin.

Een terugblik op de tachtiger jaren toont immers een sterke vertraging van de tarieven van de vennootschapsbelasting in de meeste Lidstaten : gelet op die recente gebeurtenissen, mag niet de weg worden ingeslagen waarbij de vaststelling van een minimumtarief zou neerkomen op de quasi-onmogelijkheid om dat tarief zowel in de ene als in de andere zin te wijzigen.

Zoals de Commissie aanstipt (8), is anderzijds een bepaalde soepelheid noodzakelijk om te vermijden dat de invoering van een minimumtarief "de Lidstaten niet kwetsbaarder maakt voor de fiscale concurrentie van derde-landen".

Een van de middelen om te komen tot dat beginsel zou erin bestaan het mogelijk te maken dat eens het beginsel aanvaard en het minimumtarief vastgesteld, de aanpassing ervan zou kunnen worden beslist met een gekwalificeerde meerderheid.

Mocht die flexibiliteit niet kunnen worden verkregen, meent de Afdeling dat een lichtjes lager minimumtarief (25%) beter is dan de totale afwezigheid van een minimumtarief.

Voor het maximumtarief van 40% meent de Afdeling dat dit geen wezenlijk element is, voor zover wordt aanvaard dat in elke Lidstaat slechts één tarief voor de vennootschapsbelasting geldt.

8 Cfr. "Communication de la Commission au Conseil et au Parlement européen consécutive aux conclusions du Comité de réflexion présidé par M. RUDING et portant sur les orientations en matière de fiscalité des entreprises dans le cadre du marché intérieur". Document SEC (92) 1148 final du 26.6.92, hierna aangeduid als "de mededeling van de Commissie".

De Afdeling heeft eveneens het bezwaar van de Commissie onderzocht betreffende de kleine en middelgrote ondernemingen. De Commissie is immers van oordeel dat *"L'introduction d'un taux minimum (de 30%) pourrait rendre difficile le maintien par les Etats membres de taux d'imposition réduits pour les bénéficiaires inférieurs à un niveau donné, disposition qui vise surtout à alléger les charges fiscales des petites et moyennes entreprises (9)"*.

De Afdeling herinnert aan haar standpunt van mei 1992 (10). Zij was toen van mening dat *"de huidige structuur van de tarieven van de vennootschapsbelasting gekenmerkt door het toekennen van verlaagde tarieven (...) moeten worden afgeschaft en vervangen door één enkel tarief"*.

Zij kan het standpunt van de Commissie niet delen wat zij meent dat de invoering van verlaagde tarieven ten gunste van de KMO's in functie van de winst niet de beste oplossing is voor de financieringsproblemen van de KMO's : de toepassing ervan is veel te algemeen, zij geven aanleiding tot de vermenigvuldiging van de vennootschappen en verbreken dan ook het evenwicht tussen de belasting van de eenpersoonszaken en vennoten enerzijds en die van inkomen uit arbeid en uitgekeerde winst anderzijds.

De Afdeling blijft van oordeel dat indien fiscale maatregelen noodzakelijk zijn, zij enkel de KMO's met financieringsproblemen ten goede moeten komen.

Het is in die zin dat in haar *"Verslag aangaande bepaalde aspecten van een hervorming van de vennootschapsbelasting"*, diverse voorstellen werden geformuleerd, inzonderheid om de belastingdruk te verminderen op gereserveerde winst, zelfs op nieuwe inbreng van kapitaal (11).

9 CCE SEC (92) 1118 final op. cit. p.20

10 Verslag aangaande bepaalde aspecten van een hervorming van de vennootschapsbelasting, blz.40.

11 Deze voorstellen werden niet unaniem door alle leden van de Afdeling bijgetreden. Cfr. hoofdstuk 5 van het *"Verslag aangaande bepaalde aspecten van een hervorming van de vennootschapsbelasting"*, op. cit. mei 1991.

Hoofdstuk 3

De problematiek van de bronbelastingen

3.1 Probleemstelling

Binnen een Lidstaat kunnen de bronbelastingen een tweevoudige functie hebben : ze kunnen gelden als eindbelasting, of ze kunnen een voorheffing zijn die kan worden in mindering gebracht van de belastingen ten laste van de begunstigde. Bij geldstromen tussen ondernemingen is de bronbelasting in wezen een voorheffing die in mindering kan worden gebracht : dat was het geval voor de roerende voorheffing op de dividenden die door een vennootschap aan een andere vennootschap werden toegekend, vooraleer de "Moeder-dochterrichtlijn" in de fiscale wetgeving werd opgenomen.

Van zodra zich tussen de debiteur en de begunstigde een internationale grens bevindt, verliest de afhouding aan de bron over het algemeen volledig of gedeeltelijk de mogelijkheid om ze in mindering te brengen. Enkel door de aanwezigheid van een grens wordt de totale belastingdruk groter in vergelijking met wat deze zou zijn geweest indien de verrichting had plaatsgevonden tussen twee ondernemingen van dezelfde Lidstaat. De verantwoordelijke voor die stijging van de belastingdruk is de afhouding aan de bron.

De aanwezigheid van een grens doet een tweede probleem rijzen : de bevoegdheid om belastingen te heffen moeten worden verdeeld tussen het bronland en het vestigingsland. In dit verband wordt algemeen aanvaard dat de dividenden worden onderworpen aan de vennootschapsbelasting in het bronland. Wanneer de begunstigde een onderneming is die zelf aan de Ven.B. is onderworpen, wordt de dubbele belasting geneutraliseerd door een methode van vrijstelling of aanrekening. In principe is de rente aftrekbaar bij de berekening van de belastbare grondslag van de vennootschapsbelasting : het probleem van de dubbele belasting bestaat niet : de enige belasting is die welke wordt geheven in het land van vestiging.

De afschaffing van de bronbelastingen binnen de Europese Gemeenschap vergt anderzijds een harmonisatie, of ten minste de vaststelling van een minimumbronbelasting aan de grenzen van de Gemeenschap.

Zoals de afschaffing van de douanerechten gepaard ging met de invoering van een gemeenschappelijk extern tarief, moet de afschaffing van de interne afhoudingen aan de bron gepaard gaan met een "gemeenschappelijke externe bronbelasting". Zo niet zal de geldstroom de Gemeenschap verlaten via de Lidstaat die de laagste bronbelasting toepast en waarlangs hij ook is binnengekomen zonder bijkomende afhouding aan de bronbelasting, vermits die binnen de Gemeenschap niet meer bestaat.

Vijf problemen moeten dus worden onderzocht :

- de bronbelasting op de rente die aan particulieren wordt toegekend;
- de bronbelasting op rentebetalingen tussen ondernemingen;
- de bronbelastingen op de dividenden die aan particulieren worden uitgekeerd;

- de bronbelastingen op de dividenden die door ondernemingen aan andere ondernemingen worden toegekend;
- de coördinatie van de bilaterale overeenkomsten tegenover derde landen.

3.2 De aanbevelingen van het Ruding-comité

Het Ruding-comité geeft de volgende aanbevelingen:

- de uitbreiding van het toepassingsgebied van de "Moeder-dochterrichtlijn" om alle gevallen van dividenden die door ondernemingen worden toegekend aan andere ondernemingen te dekken;
- het aannemen van de "Intresten-royaltiesrichtlijn", namelijk de afschaffing van de afhoudingen aan de bron op de rentestroom tussen ondernemingen die zijn onderworpen aan de gewone regeling voor de vennootschapsbelasting;
- het opleggen van een bronbelasting van 30% op de dividenden die aan particulieren worden toegekend, behalve in geval van identificatie van de begunstigde;
- coördinatie van de overeenkomsten ten opzichte van de derde-landen.

Het Ruding-comité was van mening dat het probleem van de invoering van een bronbelasting op rente die aan particulieren wordt uitbetaald deel uitmaakte van de problematiek van de fiscaliteit op het sparen en dat het derhalve niet gemandateerd was om ter zake aanbevelingen te formuleren.

3.3 De vijf aspecten van de problematiek van de bronbelastingen : het standpunt van de Afdeling

3.31 Voor een globalisatie van de problematiek

Het antwoord op de twee problemen die op de voorgrond worden geplaatst, namelijk de discriminerende terugslag van de afhoudingen aan de bron en de verdeling van de bevoegdheid om belastingen te heffen, verschilt naargelang het om rente of dividenden gaat en naargelang de begunstigde een particulier is of een vennootschap die is onderworpen aan de normale regeling voor de Ven.B. Men zou er dus kunnen van uitgaan dat er evenveel specifieke gevallen zijn die afzonderlijk moeten worden behandeld.

Het is evenwel van primordiaal belang dat de antwoorden op elk van die specifieke vragen passen in een samenhangend geheel. Immers :

- **Vooreerst moet er een technische samenhang zijn.** Elke geldstroom die voortvloeit uit kapitaalbreng moet worden gezien als rente of dividend. Er zijn grensgevallen, zoals de converteerbare obligaties en de rentebetalingen die als dividenden worden bestempeld bij toepassing van maatregelen om de onderkapitalisatie tegen te gaan.

De begunstigde moet deel uitmaken van of worden gelijkgesteld met één en slechts één enkele van de twee categorieën (vennootschappen of particulieren).

- **Er moet tevens een economische samenhang zijn.**
Voor de geldstroom onder ondernemingen is het nagestreefde doel het wegwerken van de dubbele belasting en/of van discriminaties die onverenigbaar zijn met de voltooiing van de interne markt. Maar dat zijn slechts tussenfasen want het ultieme doel is een belastingsysteem waardoor de toewijzing van de middelen zo weinig mogelijk wordt verstoord. Dit ultieme doel vergt dat het belastingsysteem voor de rente en de dividenden die aan particulieren worden uitgekeerd wordt geharmoniseerd : hiertoe moet er inderdaad een evenwichtige aanslag van de verschillende bronnen van inkomsten en van de twee produktiefactoren zijn.
- **De globalisatie van de problematiek maakt ze politiek beter aanvaardbaar.**
Voor de meeste Lidstaten zal ze budgettair beter kunnen worden aanvaard dan een harmonisatiemethode die zich, bijvoorbeeld wegens haar beperking tot de "Intresten-royaltiesrichtlijn", opnieuw zou uiten in lagere ontvangsten terwijl de convergentiecriteria diezelfde Lidstaten een bijzondere waakzaamheid opleggen, die nog wordt bemoeilijkt door de huidige economische recessie.
Op een fundamenteeler niveau mag ervoor worden gevreesd dat de harmonisatie van een belastingsysteem dat de belastingdruk op de inkomens van de ondernemingen zou verminderen en dat de fiscale concurrentie zou laten spelen op de belasting op de inkomens uit eigendommen hoe langer hoe minder zou worden aanvaard door degenen voor wie het hoofdaandeel van hun inkomen wordt verworven uit arbeid.

Op basis van die redenen van technische samenhang, economische samenhang en politieke aanvaardbaarheid dringt de Afdeling sterk aan op een globale benadering van de problematiek van de bronbelastingen waarvan de vijf hoofdlijnen hierna worden beschreven.

3.32 De rente uitgekeerd aan particulieren

In een recent verschenen "*Advies in verband met sommige Belgische en Europese aspecten van de fiscaliteit van het sparen*", spreekt de Afdeling zich unaniem uit voor de invoering van een concept "Europese resident" en voor de invoering van een geharmoniseerde minimumbronbelasting. De Afdeling geeft toe dat het onderlinge rapporteringsstelsel voorrang verdient vermits zij ervan uitgaat dat de Lidstaten die erover beschikken, zouden worden vrijgesteld van de toepassing van de geharmoniseerde minimumbronbelasting voor hun eigen residenten.

Door toe te geven dat de onderlinge rapporteringssystemen voorrang verdienen erkent de Afdeling dat de inkomens uit spaargeld voor zover als mogelijk moeten worden belast overeenkomstig het principe van de vestiging. Zij vindt evenwel dat van zodra dat principe niet effectief kan worden toegepast, wat vaak het geval is voor de inkomens uit spaargeld van buitenlandse oorsprong, een minimale belastingheffing (15%) moet worden toegepast in de bronstaat.

3.32 De rente die aan ondernemingen wordt uitgekeerd

Wanneer de rente door een onderneming wordt uitgekeerd aan een andere onderneming en beide ondernemingen onderworpen zijn aan de gewone regeling van de vennootschapsbelasting is er aftrek in de bronstaat en belastingheffing in het vestigingsland. Het land van waaruit de inkomens worden toegekend kan evenwel een bronbelasting heffen, die een verhoogde belastingdruk voor gevolg heeft zoals hierboven uiteengezet. Wat slechts een verschil was, wordt in het kader van de voltooiing van de interne markt een discriminatie.

Om die discriminatie weg te werken heeft de Commissie een voorstel van richtlijn (12) ingediend waarin wordt voorgesteld de bronbelastingen af te schaffen.

Afzonderlijk beschouwd is dergelijk voorstel volledig te rechtvaardigen. Maar voor alle zekerheid zou de bronbelasting slechts onder de volgende voorwaarden mogen worden afgeschaft :

- De begunstigde moet effectief worden belast op de rente : de ondernemingen die niet zijn onderworpen aan de gewone regeling voor de vennootschapsbelasting moeten dus worden uitgesloten van het toepassingsgebied van de richtlijn.
- De richtlijn kan slechts worden toegepast op wat door de bronstaat als rente wordt aanzien. De geherkwalificeerde geldstromen, onder meer in het kader van de maatregelen om de onderkapitalisatie tegen te gaan, moeten de door de bronstaat gegeven herkwalificatie behouden.
- Er moet een harmonisatie van de bronbelastingen zijn aan de buitengrenzen van de Gemeenschap.

De begrotingskosten die door de toepassing ervan zouden worden teweeggebracht en die maximum 2,3 miljard (13) zouden belopen, mogen evenwel niet worden genegeerd. Dat onbetwistbare nadeel legt de vinger op een heel belangrijk probleem : het probleem van een "stapsgewijze" harmonisatie van de vennootschapsbelasting die de Schatkist geld kost en die de inspanningen voor de gezondmaking van de begroting die moet worden verwezenlijkt om aan de convergentiecriteria te beantwoorden dus moeilijker maakt zonder men op de volgende fasen, waarvan een gunstige budgettaire terugslag mag worden verwacht, zicht heeft.

De Afdeling dringt sterk aan opdat het dossier globaal zou worden behandeld. Zoals hierboven uiteengezet is dit een voorwaarde én voor de samenhang én voor de politieke aanvaardbaarheid.

12 COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP, "Proposition de Directive du Conseil concernant un régime fiscal commun applicable aux paiements d'intérêts et de redevances effectués entre sociétés mères et filiales d'Etats membres différents", Com(90) 571 final.

13 Zie bijlage 1.

Hoewel het voorstel van "Intresten-royaltiesrichtlijn" afzonderlijk beschouwd volledig verdedigbaar is, vindt de Afdeling dat de goedkeuring ervan in ieder geval moet gepaard gaan met een harmonisatie van de bronbelastingen die aan de buitengrenzen van de Gemeenschap worden geheven en dat zij zou moeten worden opgenomen in een maatregelenpakket betreffende de hele problematiek van de bronbelastingen, met inbegrip van de fiscaliteit op het sparen.

3.34 De dividenden die aan particulieren worden uitgekeerd

De dividenden die door een onderneming worden toegekend, zijn in de belastbare grondslag begrepen, ongeacht de begunstigde. De dividenden van buitenlandse oorsprong worden bovendien in het land van oorsprong onderworpen aan een bronbelasting voor zij in het vestingsland worden belast, eventueel met verrekening van de reeds in het bronland geheven belastingen en afzwakking van de dubbele belasting.

De Afdeling sluit zich aan bij de aanbeveling van het Ruding-comité om een geharmoniseerde minimumbronbelasting van 30% in te voeren bij gebrek aan identificatie van de begunstigde.

Zij verdedigt dit standpunt als volgt :

1. De aanbeveling van het Ruding-comité erkent dat het onderlinge rapporteringssysteem voorrang verdient vermits de bronbelasting niet zouden geheven van zodra de begunstigde wordt geïdentificeerd. Dat geldt vanzelfsprekend enkel voor de dividenden die door vennootschappen van een Lidstaat worden toegekend aan aandeelhouders die in dezelfde Lidstaat verblijven (14). Het principe van de belastingheffing in het vestigingsland wordt dus bevestigd en blijft voorrang hebben op dat van de belastingheffing in het bronland, dat terecht als "second best solution" wordt beschouwd.
2. De Belgische ervaring leert dat een klassiek systeem (15) waarbij de aandeelhouder wordt belast tegen een forfaitaire, en vaak minimale aanslagvoet in verhouding met de toepasselijke aanslagvoet in geval van globalisatie, een wel onvolmaakt maar heel eenvoudig middel is om het evenwicht tussen de belasting van de uitgekeerde winsten en de belasting van de inkomens uit arbeid te waarborgen.
Gecombineerd met een minimaal aanslagvoet van de vennootschapsbelasting van 30% biedt de door het Ruding-comité voorgestelde bronbelasting (16) de mogelijkheid om op Europees vlak een zeker evenwicht te waarborgen tussen de belastingheffing op de uitgekeerde winsten en die op de inkomens uit arbeid.

14 Deze oplossing zou bij bilaterale overeenkomst kunnen worden uitgebreid tussen landen die over een systeem van uitwisseling van inlichtingen beschikken.

15 Onder "klassiek systeem" wordt verstaan een belastingsysteem voor de dividenden waarbij én de vennootschapsbelasting én de personenbelasting worden toegepast, zonder afzwakking van de dubbele belasting.

16 Indien de aanslagvoet van de vennootschapsbelasting gevoelig hoger ligt dan de vooropgestelde minimaal aanslagvoet, zou het minimumpercentage van de bronbelasting moeten kunnen worden verminderd.

Op Belgisch niveau was de Afdeling unaniem van mening dat dit doel wenselijk was (17). Het is evenzeer wenselijk of nog wenselijker op Europees vlak.

Door de minimumaanslagvoet van de vennootschapsbelasting te combineren met die geharmoniseerde minimale bronbelasting op de dividenden en die welke wordt voorgesteld voor de intrest die aan particulieren wordt uitgekeerd (18), vindt de Afdeling dat een aanzienlijk deel van de risico's op de concurrentiële defiscalisering uit de weg wordt geruimd : een belasting op de meest verplaatsbare grondslagen wordt gewaarborgd en er worden obstakels geplaatst om te beletten dat een verlaging van de belastingen die worden geheven op de meest verplaatsbare grondslagen, zich zou verbreiden tot de belastingen die zijn gegrond op eerder onverplaatsbare grondslagen (personenbelasting).

3. Het argument betreffende een accentuering van de **discriminatie ten opzichte van het risicodragend kapitaal**, welbekend en herhaald door de Commissie (19), moet worden gerelativeerd.

- In haar reeds vermelde mededeling redeneert de Commissie noodzakelijkerwijs in een context van niet-harmonisatie van het belastingsysteem op intresten. In het globale kader dat door de Afdeling wordt voorgesteld zou het verschil tussen de twee bronbelastingen slechts 15 punten zijn.

- De opbrengst van het risicodragend kapitaal bestaat uit dividenden en meerwaarden. Op de meerwaarden worden geen bronbelastingen toegepast en zij worden over het algemeen in hoofde van de begunstigde minder belast dan de dividenden. Bij een gemiddelde verdeling van de opbrengst tussen dividenden en meerwaarden zou de specifieke belastingdruk van de aandeelhouder dus niet meer ver verwijderd zijn van de op intresten toepasbare 15%.

- Voor het tweede bestanddeel van de "discriminatie van het risicodragend kapitaal", namelijk het feit dat de dividenden worden belast in de vennootschapsbelasting bij hun uitkering, wat niet gebeurt voor de intresten, vindt de Afdeling dat de draagwijdte ervan moet worden gerelativeerd :

- de discriminatie wegwerken zou waarschijnlijk een terugwerkende kracht hebben op economisch vlak en dus een ongerechtvaardigde rente opleveren voor de huidige aandeelhouders. De discriminatie tegenover het risicodragend kapitaal is slechts relevant in de rand, namelijk voor de nieuwe kapitaalbreng;

- de discriminatie bestaat niet tussen de ondernemingen onderling en slaat enkel op de betrekkingen tussen de ondernemingen en de aandeelhouders die natuurlijke personen zijn. Zowel hierdoor als door de vorige opmerking wordt de draagwijdte ervan erg beperkt;

17 H.R.F., Afdeling Fiscaliteit en Parafiscaliteit "Verslag aangaande bepaalde aspecten van een hervorming van de vennootschapsbelasting", mei 1991, blz. 45.

18 H.R.F., Afdeling Fiscaliteit en Parafiscaliteit, "Verslag in verband met sommige Belgische en Europese aspecten van de fiscaliteit op het sparen", juni 1993, hoofdstuk 2.

19 C.E.G., Document SEC(92), 1148 final, blz. 28.

- om de discriminatie op te lossen zouden hetzij de intresten moeten worden opgenomen in de belastbare grondslag van de vennootschapsbelasting, hetzij de dividenden er moeten worden uitgehaald of zou de globalisatie van de roerende inkomsten met toerekening van de werkelijk betaalde belasting opnieuw moeten worden ingevoerd. In elk geval vereist het wegwerken van de discriminatie tegenover het risicodragend kapitaal drastische fiscale hervormingen en het merendeel van de bestrijders van die discriminatie hoeden zich wel om die hervormingen voor te stellen.
4. De Afdeling stelt zich vragen omtrent de juiste draagwijdte van het tweede argument dat door de Commissie werd naar voren gebracht, wanneer laatstgenoemde zich afvraagt "*si un tel taux (n'est pas) inspiré essentiellement par le désir de lutte contre la fraude fiscale*". Zelfs indien dat het geval zou zijn, hoewel bovenvermelde commentaar duidelijk aantoonde dat de bronbelasting op de dividenden van 30% andere voordelen heeft, ziet de Afdeling niet in wat er laakbaar zou zijn aan het feit dat maatregelen worden genomen die tot gevolg zouden hebben dat een rechtmatige betaling van de belasting door alle inkomensgenieters zou worden gewaarborgd. Er mag integendeel worden gevreesd dat indien de Europese constructie tot het tegengestelde resultaat zou leiden, zij hoe langer hoe minder door de burgers zou worden aanvaard.

De Afdeling staat gunstig tegenover de aanbeveling van het Ruding-comité om een eenvormige bronbelasting van 30% in te voeren op de dividenden die worden toegekend aan particulieren, behalve in geval van identificatie van de begunstigde.

Samen met de minimaanslagvoet van de vennootschapsbelasting biedt deze aanbeveling de mogelijkheid om op Europees vlak een toereikend evenwicht te waarborgen tussen de belasting op de uitgekeerde winsten en de belasting op het inkomen uit arbeid.

Wat de discriminatie van het risicodragend kapitaal betreft en in het kader van bedenkingen waarin wordt rekening gehouden met een geharmoniseerde minimale bronbelasting van 15% op de intresten, vindt de Afdeling dat de invoering van een bronbelasting van 30% op de dividenden de discriminatie, die overigens moet worden gereduceerd, niet uitermate erger maakt.

Zoals voor de fiscaliteit op het sparen vindt de Afdeling dat de bronbelasting op de dividenden moet toekomen aan de bronstaat. Niettemin zou de belasting op het inkomen van de aandeelhouder in geval van identificatie van de begunstigde, uiteraard toekomen aan het land van verblijf. In die veronderstelling zou er geen bronbelasting zijn.

3.35 De uitbreiding van de "Moeder-dochterrichtlijn"

De aanbeveling van het Ruding-comité bestaat uit een dubbele uitbreiding :

- tot alle soorten van ondernemingen, namelijk in een eerste stadium tot de ondernemingen die zijn onderworpen aan de vennootschapsbelasting (20) en in een tweede stadium tot de ondernemingen die zijn onderworpen aan de inkomstenbelasting;
- tot een gevoelige verlaging van de deelnemingsdrempel.

Afzonderlijk beschouwd zou die uitbreiding van de richtlijn "Moeder-dochter" een negatieve budgettaire terugslag hebben. Hier geldt dezelfde argumentatie als die welke werd ingebracht tegen de "Intresten-royaltiesrichtlijn". Bovendien vinden bepaalde leden het inopportuun om het toepassingsgebied van de richtlijn te verruimen zodat het zou verder gaan dan de rechtstreekse investeringen en de vermogensvennootschappen erin zouden worden opgenomen.

Indien de budgettaire terugslag en de gebreken die inherent zijn aan een te zeer afgezwakte harmonisatie zouden kunnen worden buiten beschouwing gelaten, zouden de uitbreiding tot de personenvennootschappen en een bepaalde verlaging van de deelnemingsdrempel zeker in hoge mate verdedigbaar zijn, vermits hiermee de weg wordt ingeslagen naar een neutraler belastingsysteem.

Trouw aan haar logica van globalisatie van de problematiek van de bronbelastingen, vindt de Afdeling dat een uitbreiding van de richtlijn "Moeder-dochter", zowel wat betreft de betrokken ondernemingen als wat betreft de deelnemingsdrempel zou kunnen geïntegreerd in een maatregelenpakket waarin de geharmoniseerde bronbelastingen op intresten en de aan particulieren toegekende dividenden alsook de goedkeuring van de "Intresten-royaltiesrichtlijn" worden opgenomen. De Afdeling vindt dat de deelnemingsdrempel kan worden verlaagd tot op een niveau dat het mogelijk maakt de "referentieaandeelhouders" op te nemen.

3.36 De coördinatie van de overeenkomsten met de derde-landen

Op dit vlak steunt de Afdeling eveneens de aanbevelingen van het Ruding-comité, die door de Commissie worden overgenomen, zowel wat betreft de uitnodiging aan het adres van de Lidstaten om het net van verdragen binnen de Gemeenschap (21) aan te vullen, als wat betreft de vastlegging van een gemeenschappelijk beleid inzake de overeenkomsten met derde-landen inzake de vermindering van dubbele belasting.

De Afdeling vindt inderdaad dat de vastlegging van de minimale bronbelastingen aan de grenzen van de Gemeenschap een essentiële voorwaarde is voor de doeltreffendheid van de voorgestelde harmonisatiemaatregelen.

20 In vergelijking met de huidige wetgeving komt het erop neer dat de toepassing van de richtlijn wordt uitgebreid tot de personenvennootschappen.

21 Die aanbeveling geldt niet voor België, dat verdragen heeft gesloten met alle Lidstaten van de Europese Gemeenschap.

Hoofdstuk 4 De fiscale stimulansen

4.1 Probleemstelling

Het debat over de fiscale stimulansen is een noodzakelijk debat: het is namelijk nodig zich af te vragen in hoeverre die stimulansen verenigbaar zijn met de werkingsregels van een grote binnenmarkt.

Er moet een compromis worden gevonden tussen de naleving van de concurrentieregels en het gebruik van de fiscaliteit als instrument van het economische beleid.

4.11 Drie types van fiscale stimulansen

Een onderscheid moet dadelijk worden gemaakt tussen drie types van fiscale stimulansen.

- De eerste betreffende de investeringen die werden gedaan in bepaalde probleemgebieden. Ze zijn een instrument van regionaal beleid en moeten als dusdanig worden onderzocht.
- De tweede betreffen die welke werden toegekend door middel van het systeem van afschrijvingen, evenals de fiscale stimulansen met algemene draagwijdte, type "investeringsaftrek". Men kan bij deze categorie de maatregelen voegen ter bevordering van energiebesparende investeringen, het wetenschappelijk onderzoek, en andere gevallen waar er meer dan waarschijnlijk positieve externe effecten zijn.
- De derde bestaan uit afwijkende belastingsystemen, en zelfs in off-shore gebieden, en zijn gericht op financiële dienstencentra.

De Afdeling legde zich vooral toe op de derde categorie. De grote mobiliteit van de financiële dienstencentra vereist namelijk dat in die materie, de aandacht speciaal moet gericht worden op de invloed van de fiscaliteit op de concurrentievoorwaarden.

4.12 De conclusies van een inventaris

Vanaf het moment dat dit debat werd geopend, hebben de schijnwerpers zich gericht op de coördinatiecentra. In haar "*Verslag aangaande bepaalde aspecten van een hervorming van de vennootschapsbelasting*" (22), nam de Afdeling unaniem het standpunt in dat het systeem moet worden behouden. Sindsdien werd de fictieve roerende voorheffing afgeschaft voor nieuwe investeringen.

Uit een Europees oogpunt zijn de bewoordingen van het debat anders : de coördinatiecentra zijn allerm minst een alleenstaand geval. De problematiek is die van het behoud van afwijkende belastingsystemen en van off-shore gebieden, in een Europese ruimte waarvan één van de belangrijkste leidmotieven het respecteren van de concurrentieregels is.

De Afdeling heeft een inventaris, waarvan ze hoopt dat hij volledig is, doen opmaken van de belastingsystemen die van ver of dichtbij gelijken op die van de coördinatiecentra. Deze inventaris is van het grootste belang en is volledig opgenomen in bijlage (23). Een korte inhoud ervan vindt men in tabel 2.

Tabel 2
Belangrijkste afwijkende belastingsystemen die rechtstreeks of onrechtstreeks voordeel bieden aan de financiële dienstencentra

BELGIE	- Coördinatiecentra
LUXEMBURG	- Holdingmaatschappijen - Coördinatiecentra - Financieringsmaatschappijen - Financiële participatiemaatschappijen
FRANKRIJK	- Monaco en Andorra
ITALIE	- Campione d'Italia - San Marino
IERLAND	- International Financial Services Center - Off-shore vennootschappen en tolvrije zones
PORTUGAL	- Eiland Madeira
GROOT-BRITTANNIE	- Kanaaleilanden : "Corporation tax companies" en "exempted companies" - Sarq : geen enkele belasting - Eiland Man : "exempted companies" - Gibraltar : "certificat d'exemption"

Zie in bijlage 2 de beschrijving van deze afwijkende belastingsystemen.

22 H.R.F. (1991) op. cit. 1ste boek, blz. 23 en volgende, 2de boek, bijlage 4.
23 Zie bijlage 2.

De conclusie is duidelijk : de coördinatiecentra zijn zeker geen alleenstaand geval.

- De meeste Europese landen hebben ook een specifiek stelsel voor de "hoofdkwartieren", waar de belasting gebeurt volgens de "cost-plus"-methode, zoals in het geval van de coördinatiecentra.
- Veel landen beschikken over systemen waarvan de gevolgen inzake vermindering van de belastingdruk gelijkaardig en zelfs beter zijn dan die van de coördinatiecentra. In vergelijking met een groot deel ervan hebben de Belgische coördinatiecentra misschien het nadeel te zichtbaar te zijn.

Een andere conclusie vloeit eruit voort : het begrip "derde-landen" moet worden verduidelijkt. Bepaalde gebieden, zoals de Kanaaleilanden bevinden zich, door het feit dat ze bevoorrechte relaties onderhouden met hun "metropool", tegelijk binnen en buiten de Gemeenschap.

4.2 De aanbevelingen van het Ruding-comité

Het Ruding-comité heeft geen aanbeveling "stricto sensu" geformuleerd maar de wens uitgedrukt dat de fiscale stimulansen niet zouden leiden tot overdreven concurrentievervalsingen. Het Comité pleit ervoor dat de stimulansen, bij ontstentenis van een regel inzake definitie van de grondslag - wat lijkt te willen zeggen, behalve de tweede categorie die hierboven in 4.11 wordt vermeld - zo doorzichtig mogelijk zouden moeten zijn, wat dus betekent dat het belastingkrediet het meest geschikte instrument is.

4.3 Het standpunt van de Afdeling

4.31 Betreffende de fiscale stimulansen

Hoewel de Afdeling kan instemmen met de aanbevelingen van het Ruding-comité dringt ze erop aan dat alle ondoorzichtige fiscale stimulansen, en vooral die welke een voordeel bieden aan de financiële dienstencentra zouden moeten verdwijnen op min of meer korte termijn. Het behoud ervan is niet verenigbaar met de naleving van de concurrentieregels.

4.32 Betreffende het begrip "derde-landen"

De Afdeling heeft zich ook gebogen over de problemen van belastingvermijding die kunnen opduiken in het licht van de bovengenoemde inventaris en waarvoor een oplossing kan worden gevonden in het kader van de internationale fiscale overeenkomsten.

Zij dringt vooral erop aan dat bepaalde begrippen, zoals bijvoorbeeld het begrip "derde-landen", worden geharmoniseerd in de overeenkomsten die worden ondertekend door de Lidstaten.

Ze wenst dat, in het kader van de initiatieven die worden genomen door de Gemeenschap om op het vlak van de Gemeenschap een bepaald aantal problemen met betrekking tot de bilaterale fiscale overeenkomsten te coördineren, de strijd tegen de mechanismen voor belastingvermijding, uitgewerkt door wat men doorgaans "treaty shopping" noemt, onder die problemen zou worden opgenomen, waarbij de overeenkomsten die verdragsmisbruiken toelaten, zouden moeten kunnen worden opgezegd.

In ieder geval mogen de satellietgebieden van de Lidstaten die een aanzienlijk voordeliger belastingsysteem hebben dan dat van de Lidstaten, niet toegankelijk zijn voor de verblijfhouders van de Gemeenschap.

Tenslotte acht de Afdeling het wenselijk dat de Gemeenschap een gemeenschappelijk "anti-belastingvermijding"-standpunt inneemt ten aanzien van de belastingparadijzen die buiten haar grondgebied liggen.

Hoofdstuk 5
De transfertprijzen en de regels voor de toewijzing van de kosten van de hoofdzetel van de multinationale ondernemingen

5.1 Probleemstelling

5.11 Transfertprijs

Iedere keer dat bij goederenverkeer of bij dienstenverkeer binnen een multinationale groep een nationale grens wordt overschreden, moet een transfertprijs worden bepaald om de verdeling van de belastbare grondslag onder de landen waar de multinationale ondernemingen werkzaam zijn, vast te stellen.

Raming van dat handelsverkeer

Het probleem om de transfertprijs correct te bepalen krijgt een bijzonder belang als men weet dan 50 tot 70% van het internationaal handelsverkeer gebeurt tussen verwante ondernemingen of tussen ondernemingen die tot eenzelfde groep behoren.

Het Ruding-comité heeft dienaangaande de volgende gegevens gepubliceerd.

Tabel 3
Goederenverkeer tussen verwante ondernemingen
1989

Verkeer tussen verwante ondernemingen	Bedrag
binnen de EG (zie hierboven)	307
tussen de EG en Noord- en Zuid-Amerika	108
tussen de EG en de zone Azië en Stille Oceaan	90
tussen de EG en de rest van de wereld	226
Totaal van het handelsverkeer dat betrekking heeft op transfertprijzen	731

Miljarden ECU

De totale waarde van het goederenverkeer onder de Lidstaten van de Europese Gemeenschap bedraagt 614 miljard ECU (24). In de veronderstelling dat het voor 50% om verwante personen gaat (25), mag men het bedrag waarvoor de belastingadministraties de transfertprijs moeten controleren, op 307 miljard ECU

24 Bulletin d'information nr 5/91, blz. 7. De cijfers werden omgerekend op basis van een wisselkoers van 1 ECU voor 1,1075 USD.

25 Volgens sommige ramingen zou de verhouding zelfs hoger liggen.

bepalen. Bij dat bedrag moet nog het handelsverkeer tussen de Gemeenschap en de derde-landen worden gevoegd.

De belastingdiensten van de Lidstaten zouden de transfertprijzen voor goederen met een totale waarde van meer dan 730 miljard ECU per jaar moeten controleren. In dat bedrag zijn niet de betalingen betreffende diensten, intresten, retributies, octrooien, retributies voor de mededeling van de know-how, enz... begrepen.

Het bepalen van de transfertprijs

Indien de transfertprijs niet correct wordt bepaald, loopt men het risico dat er toestanden ontstaan waarbij de kosten worden gelokaliseerd in de landen waar de nominale aanslagvoeten hoog zijn, en de winsten in de landen waar die aanslagvoeten niet erg hoog zijn.

Die toestanden kunnen worden bereikt door de bestanddelen van de winstbepaling te manipuleren : leasing, bestuursbijstand, octrooi-overeenkomsten, levering van goederen, rente op leningen, retributies, enz... .

Als dergelijke manipulaties gebeuren, wordt het uit fiscaal oogpunt algemeen wenselijk geacht de verdeling van de winsten onder vennootschappen van eenzelfde groep te corrigeren.

Verschillende methoden zijn mogelijk :

- men vertrekt "onderaan" en men corrigeert de prijs van de transacties;
- men vertrekt "bovenaan" en men corrigeert de winst, waarna de prijzen van de transacties worden aangepast om de aldus gecorrigeerde winst te verkrijgen;
- men corrigeert de winst en/of de verdeling ervan onder de verschillende vennootschappen waaruit een multinationale groep bestaat, zonder de transfertprijzen zelf te corrigeren.

Sedert 1956 houdt de OESO zich bezig met de uitwerking van de "spelregels" op internationaal niveau om ertoe te komen dat die correcties gebeuren op grond van het principe van de volledige concurrentie.

In een verslag van het Comité voor Fiscale Aangelegenheden van de OESO van 1979 (26) worden de methoden gedefinieerd, die de Lidstaten moeten gebruiken voor de toepassing van dat principe van de volledige concurrentie (27).

- *De methode van de op de vrije markt vergelijkbare prijzen* : de transfertprijs wordt dan bepaald op grond van de prijzen die voor dezelfde transacties tussen niet-verwante ondernemingen gelden.
- *De methode van de verhoogde kosten* : indien geen vergelijkbare transactie bestaat, wordt de transfertprijs geraamd door de kosten te verhogen met

26 OESO, *Transfert pricing and Multinational Enterprises*, 1979.

27 In bijlage 3 vindt men een voorbeeld ter illustratie van die verschillende methoden.

een winstmarge die overeenstemt met de normale concurrentievoorwaarden in de betrokken sector.

- *De methode van de wederverkoopprijs* : de transfertprijs wordt bepaald door van de door de geadresseerde verkregen wederverkoopprijs van het produkt, de marge die hij op dat produkt geacht wordt te verkrijgen, af te trekken.

Die drie methoden vertrekken "onderaan" : door de transfertprijzen te corrigeren wijzigt men de verdeling van de winsten. Andere methoden, die volgens de hierboven geschetste typologie "bovenaan" vertrekken, kunnen ook worden gebruikt :

- *De methode van de vergelijkbare winsten*
Het kan eveneens in zekere mate van nut zijn de totale resultaten van een onderneming te vergelijken met die van andere analoge ondernemingen die onder identieke of vergelijkbare voorwaarden werken. Die winsttoestand kan worden onderzocht uit het oogpunt van de verhouding tussen de winst en de omzet of de bedrijfskosten. De OESO meent dat die methode met omzichtigheid moet worden gebruikt en dat de resultaten ervan slechts mogen worden beschouwd als aanwijzingen voor een grondiger onderzoek.
- *De methode van de verdeling van de winsten*
Een andere methode om de winst bij volledige concurrentie te bepalen of om de winst billijk te verdelen onder de geassocieerde begunstigen bestaat erin de totale netto-winst onder hen te verdelen. Deze verdeling kan gebeuren op grond van criteria zoals de door elk van hen gedragen kosten, de omzet, de tewerkgestelde arbeidskrachten of op grond van de combinatie van verschillende criteria. Deze methode, die enigszins arbitrair is, wordt door de OESO niet aanbevolen omdat ze niet berust op het principe van de volledige concurrentie.

Het principe van de volledige concurrentie voor het bepalen van de transfertprijzen is in de praktijk niet gemakkelijk toe te passen en doet twee soorten van problemen rijzen :

- Moet een hiërarchische volgorde worden nageleefd bij het gebruik van de gestandaardiseerde methoden?
- Het tweede probleem houdt verband met het feit dat de ondernemingen min of meer vrij zijn bij de keuze van de methode en dat de administraties die keuze eenzijdig kunnen weigeren zonder dat er noodzakelijk overleg plaats heeft met de belastingadministratie van het partner-land, wat tot conflicten tussen belastingadministraties kan leiden.

Uit een studie (28) over de toepassing van die methode in het Belgische recht blijkt dat er geen hiërarchisch systeem van toe te passen methoden bestaat, dat het Belgische systeem empirisch is en een grote beoordelingsvrijheid laat aan de rechter, wat niet strijdig is met de op internationaal niveau toegepaste methoden.

28 De Clippelle "Transfer pricing", Cahiers de droit fiscal international, Deventer, Kluwer, 1992.

De problemen bij de toepassing van het principe van de volledige concurrentie accentueren de noodzakelijkheid van een samenwerking onder de belastingadministraties om tot een grotere uniformiteit bij het bepalen van de transfertprijzen te komen.

De controverse met de Amerikaanse administratie

Het Amerikaanse Congres heeft een studie gepubliceerd volgens welke 40% van de Amerikaanse dochters van buitenlandse vennootschappen gemiddeld slechts 40% aangeven van de bedragen die worden aangegeven door de Amerikaanse vennootschappen met een vergelijkbare grootte en die in dezelfde activiteitssectoren werkzaam zijn (29).

De Amerikaanse belastingadministratie heeft dus voorgesteld eenzijdig nieuwe regels voor het bepalen van de transfertprijzen vast te stellen.

Zij zou afstappen van het principe van de volledige concurrentie om de methode van de vergelijkbare winsten te gebruiken : de belastbare winst van een Amerikaanse dochtermaatschappij van een buitenlandse vennootschap zou worden bepaald volgens normen die overeenstemmen met de cijfers van "vergelijkbare" Amerikaanse vennootschappen.

De Amerikaanse administratie beweert dat zij op die manier in vier jaar tot 45 miljard dollar bijkomende belastingontvangsten kan recupereren.

De OESO heeft vrij scherp gereageerd op het eenzijdig door de Verenigde Staten opnieuw aan de orde stellen van de toepassing van het principe van de volledige concurrentie voor het bepalen van de transfertprijzen en het Comité voor Fiscale Aangelegenheden heeft een verslag (30) gepubliceerd om opnieuw zijn voorkeur te bevestigen voor het principe van de volledige concurrentie, om het belang van het behoud van de internationale consensus te benadrukken en om aan te bevelen dat de Verenigde Staten hun alternatieve methode slechts als laatste toevlucht voor gevallen van misbruik zouden gebruiken.

5.12 De regels voor de toewijzing van de kosten van de hoofdzetel

Meermaals onttrekken de multinationale ondernemingen bepaalde opdrachten aan hun dochtermaatschappijen om ze samen te brengen in de hoofdzetel. De kosten van de hoofdzetel worden daarna op de dochtermaatschappijen overgedragen. Problemen rijzen betreffende de kosten die mogen worden toegerekend aan de dochtermaatschappijen. Er bestaan daarover twee thesissen :

- a) alle andere kosten dan die welke onontbeerlijk zijn voor de werking van de holding moeten worden toegerekend aan de verschillende dochtermaatschappijen;
- b) aan de dochtermaatschappijen moeten alleen de kosten worden toegerekend, die betrekking hebben op de uitgaven in het directe belang van de betrokken dochtermaatschappij.

29 Zie La Tribune de l'Expansion, "Les filiales étrangères aux Etats-Unis sous surveillance", 13 april 1992; en Le Monde, "Le mystère des filiales étrangères", 1 december 1992.

30 OESO, Comité des affaires fiscales, *Les propositions américaines de règlements concernant les aspects fiscaux des prix de transfert pratiqués au sein des entreprises multinationales* (Rapport du Comité des affaires fiscales sur les propositions de règlement au titre de l'article 482 du Code des impôts des Etats-Unis).

Het gevolg kan daarvan zijn dat bepaalde bestanddelen van de kosten van de maatschappelijke zetel nergens aftrekbaar zijn, of dat bepaalde kosten in twee verschillende landen worden afgetrokken.

<i>Voorbeeld : kosten voor onderzoek</i>
De moedermaatschappij kan de kosten voor onderzoek aan haar dochtermaatschappijen toerekenen op twee manieren :   - de traditionele methode : de moedermaatschappij draagt de kosten en de risico's van het onderzoek. Als de resultaten klaar zijn voor exploitatie, recupereert ze die door middel van toekomstige retributies volgens het principe van de volledige concurrentie. - de moderne methode : de moedermaatschappij sluit een overeenkomst over de verdeling van de kosten. De dochtermaatschappijen delen op die manier in de kosten voor onderzoek naargelang die worden gedaan. Deze methode die lagere lasten met zich meebrengt, wordt zelden gebruikt door niet-verwante vennootschappen en vereist dus de instemming van de belastingdiensten.

5.2 De aanbevelingen van het Ruding-comité en de gevolgen ervan voor België

5.21 De aanbevelingen van het Ruding-comité

Gelet op de door de Amerikaanse administratie uitgelokte controverse heeft het Ruding-comité zich afgevraagd of het zijn aanbevelingen niet zou moeten differentiëren naargelang de ondernemingen hun activiteit in de Gemeenschap uitoefenen en naargelang zij die uitoefenen met derde-landen, inzonderheid wegens de problemen die rijzen voor de buitenlandse dochtermaatschappijen die hun werkzaamheid uitoefenen in de V.S.A.. Tot besluit erkent het Comité dat verdelingsformules een goede benadering van een oplossing met volledige concurrentie zijn, als het geïntegreerde verrichtingen betreft of als er geen concurrentieprijs bestaat of nog als het niet mogelijk is de traditionele methoden toe te passen. Maar het principe van de volledige concurrentie moet in elk geval worden toegepast voor de transacties met derde-landen.

Het Comité geeft dus uiteindelijk als aanbeveling het principe van de volledige concurrentie, dat de internationale norm is in de overeenkomsten over dubbele belasting, te blijven gebruiken als referentie om de transfertprijs te bepalen.

Er kan echter dubbele belasting voorkomen als de eenzijdige correctie van een transfertprijs door een Lidstaat niet wordt gecompenseerd door een overeenstemmende aanpassing in de andere Lidstaten.

De pas in het leven geroepen arbitrageovereenkomst moet het mogelijk maken die dubbele belastingen te vermijden, maar het wordt slechts van kracht zodra alle Lidstaten het hebben bekrachtigd.

Het Ruding-comité dringt er dus op aan dat alle Lidstaten die overeenkomst zo snel mogelijk zouden bekrachtigen.

Om de problemen inzake dubbele belasting te voorkomen, beveelt het Ruding-comité trouwens de Lidstaten aan een procedure voor voorafgaand overleg te openen zowel voor de aanpassing van de transfertprijzen als voor de verdeling van de kosten van de hoofdzetels.

5.22 Het standpunt van de Europese Commissie

De Commissie stemt in met de aanbevelingen van het Ruding-comité wat betreft de transfertprijzen (31).

Voor de toewijzing van kosten van de hoofdzetel zegt de Commissie dat ze gunstig staat tegenover de aanbeveling van het Comité en dat ze met de betrokken kringen de nodige raadplegingen zal beginnen voor de verwezenlijking ervan.

5.23 Gevolgen voor België

Daar België een klein land is, staat het dikwijls in een zwakke positie bij onderhandelingen over transfertprijzen.

Men zou dus kunnen denken dat een methode voor de verdeling van de winsten die worden behaald door ondernemingen die in de EG werkzaam zijn, beter geschikt zou kunnen zijn voor België, hoewel het geen methode is, die het principe van de volledige concurrentie eerbiedigt.

Er is echter geen reden om aan te nemen dat België zijn standpunt, dat absoluut zal indruisen tegen dat van grotere landen, zal kunnen opleggen, zelfs binnen de EG.

De moedermaatschappijen hebben er trouwens belang bij zo'n groot mogelijke winst te behalen in het land waar ze gevestigd zijn, want de repatriëring van winsten die worden behaald door in het buitenland gevestigde dochtermaatschappijen, in de vorm van dividenden, zijn in het buitenland onderworpen aan de inkomstenbelasting en aan bronbelastingen. Ook op dat gebied staat België zwak vermits een groot aantal ondernemingen die in België werkzaam zijn, dochtermaatschappijen van buitenlandse vennootschappen zijn.

Daar evenwel het belastingniveau in de landen van de Europese Gemeenschap relatief gelijk is, zouden er hoe dan ook geen grote winstverschuivingen onder de verschillende landen van de Gemeenschap plaatsvinden.

31 Suggesties werden reeds in het "Permanent Comité van de hoofden van de fiscale administraties" besproken om in de praktijk de ontwikkeling van die "rulings", de instelling van een procedure voor overleg voorafgaand aan iedere correctie van de transfertprijzen, alsmede de organisatie van simultane of gezamenlijke belastingcontroles mogelijk te maken.

Voor de transfertprijzen

Ten aanzien van de arbitrageovereenkomst werd op 28 augustus 1992 bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp ingediend met het oog op de ratificatie ervan. Die wet is thans nog niet goedgekeurd, maar zal binnenkort worden gestemd.

België beschikt op dit ogenblik zoals de andere belastingadministraties van de landen van de EEG, over een juridisch arsenaal dat de mogelijkheid biedt de transfertprijzen die worden toegepast door de multinationale ondernemingen die op zijn grondgebied werkzaam zijn, eenzijdig te corrigeren. Het betreft hoofdzakelijk artikel 26 WIB (1992) dat handelt over abnormale of goedgunstige voordelen.

Voor de toepassing van dat artikel verwijst het administratief commentaar (com. IB24/16) naar het voormelde verslag van de OESO van 1979 over de transfertprijzen.

Voor het bepalen van de transfertprijzen bestaat er geen universele methode. De toe te passen methode varieert volgens het te behandelen geval, naargelang het bijvoorbeeld gaat om een zuiver commerciële verrichting of om een produkt dat een volledige productiecycclus heeft ondergaan.

De buitenlandse firma's die in België werkzaam zijn en die hun verplichtingen in België niet zouden nakomen, worden trouwens onderworpen aan het koninklijk besluit van 1 april 1990 tot vaststelling van een in België belastbare minimumwinst.

Die minimumwinst wordt berekend aan de hand van bepaalde criteria volgens de activiteit in kwestie, zoals bijvoorbeeld het tewerkgesteld personeel, de omzet, de geïnde premies, enz... .

De dubbele belasting die het gevolg kan zijn van de correctie van de transfertprijzen, kan worden geëlimineerd door in de overeenkomsten voorgeschreven procedures voor minnelijke schikking (art. 25), maar deze zijn niet afdwingbaar ("De bevoegde autoriteiten trachten moeilijkheden bij minnelijke schikking op te lossen..."). Ze kunnen ook overleg plegen om de dubbele belasting te voorkomen.

Voor de regels voor de toewijzing van de kosten van de hoofdzetels

De regels die thans in België dienaangaande van toepassing zijn, zijn opgenomen in het Administratief commentaar (149/3) en kunnen als volgt worden samengevat :

Als algemene onkosten van de Belgische onderneming worden aangemerkt de uitgaven die door de buitenlandse maatschappelijke zetel worden gedragen voor rekening van het Belgische filiaal indien die uitgaven worden aangetoond door documenten die werden neergelegd tot staving van in België gehouden boeken en die normaal moeten worden gedragen door dat filiaal. Onder voorbehoud van wat is bepaald in de overeenkomsten, mag de Belgische onderneming dus geen deel van de administratiekosten van de buitenlandse hoofdzetel ten laste nemen.

5.3 Het standpunt van de Afdeling

De Afdeling sluit zich aan bij de aanbevelingen van het Ruding-comité, van de OESO en van de Commissie om het principe van de volledige concurrentie verder als referentie te gebruiken voor het bepalen van de transfertprijzen en meent dat de Europese Gemeenschap hierover een gemeenschappelijk standpunt tegenover de Verenigde Staten moet verdedigen.

Op Europees niveau moet worden getracht de methoden voor het bepalen van de transfertprijs zo goed mogelijk te harmoniseren om elk conflict te vermijden en zo mogelijk te voorkomen.

Om dat te bereiken zou men er moeten toe komen op het niveau van de EEG een bepaalde methode voor een bepaalde toestand aan te bevelen.

De Afdeling staat gunstig tegenover de instelling van een voorafgaand overleg inzake transfertprijzen. De ontwikkeling van die procedure zou budgettair neutraal kunnen zijn en op een evenwichtige wijze kunnen beantwoorden aan de behoeften zowel van de ondernemingen als van de belastingadministraties :

- de ondernemingen vermijden dubbele belasting en genieten een betere rechtszekerheid;
- de administratie kan een betere controle uitvoeren dank zij de toegenomen uitwisseling van inlichtingen tussen de administraties onderling; die procedure van voorafgaand overleg zou trouwens kunnen gepaard gaan met gezamenlijke of simultane controles.

Het bepalen van de transfertprijzen kan worden vergemakkelijkt door een verdere harmonisatie van de te gebruiken methoden.

Thans is in België het principe van de "ruling" ingevoerd, maar het beoogt enkel de betrekkingen van een belastingplichtige met de administratie en niet de relaties tussen belastingadministraties van diverse Staten onderling.

Deze relaties worden in voorkomend geval gereguleerd door de internationale overeenkomsten die de procedures voor voorafgaand overleg niet a priori uitsluiten.

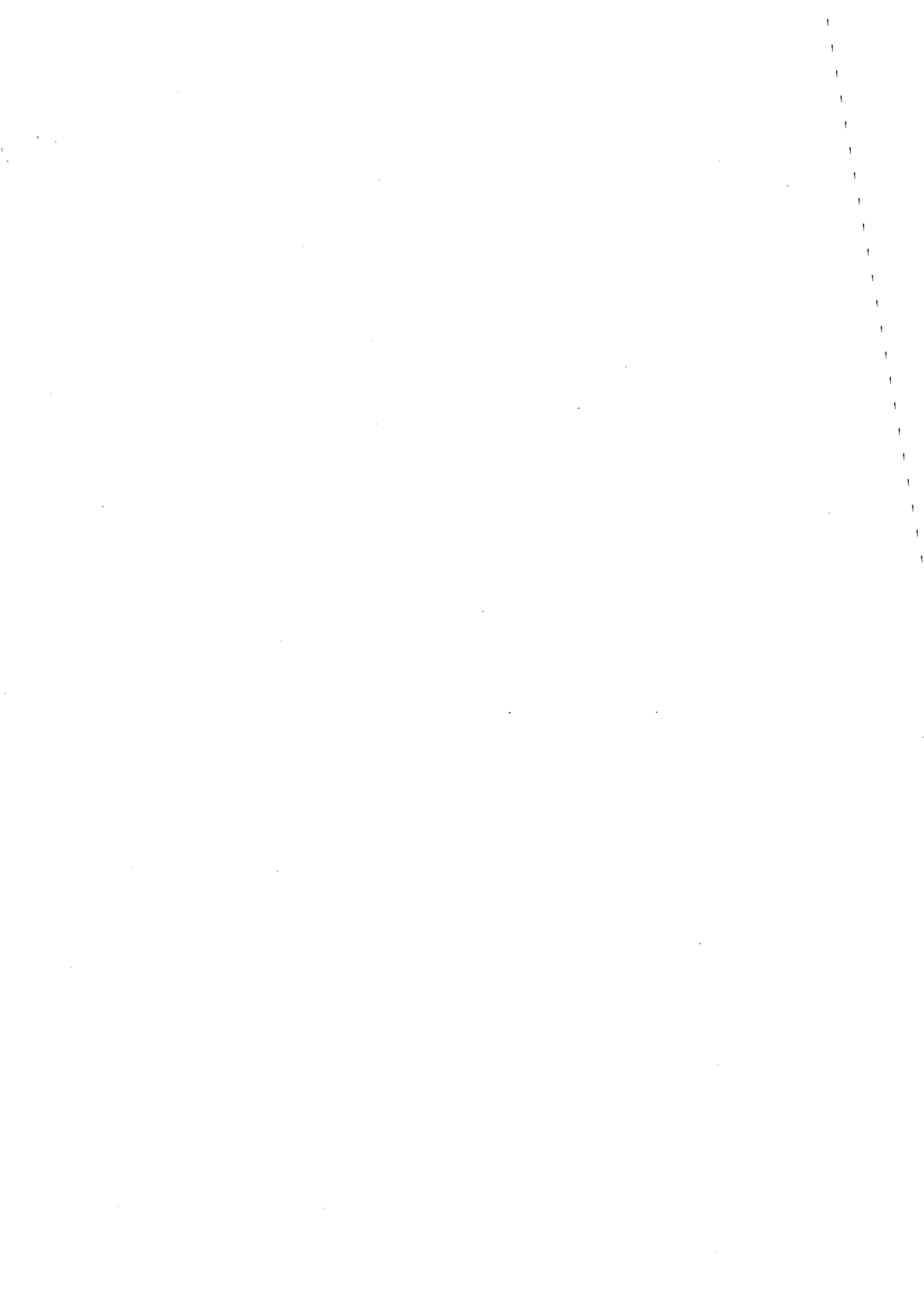
Het voorafgaand overleg is voor België dus geen nieuw begrip, maar het moet sterk worden ontwikkeld indien men de aanbevelingen van het Ruding-comité en die van de Commissie van de Europese Gemeenschap aanvaardt.

Voor de nabije toekomst sluit de Afdeling zich aan bij de aanbevelingen van het Ruding-comité om het principe van de volledige concurrentie verder toe te passen als referentie voor het bepalen van de transfertprijzen : men moet dus de voorkeur geven aan die methoden welke dit principe toepassen zonder aanleiding te geven tot dubbele belasting.

De Afdeling meent dat de Europese instellingen een gemeenschappelijk standpunt tegenover de derde-landen, inzonderheid de Verenigde Staten, moeten innemen.

De Afdeling staat gunstig tegenover de instelling van een voorafgaand overleg, voor zover die procedure op een evenwichtige wijze beantwoordt aan de behoeften van de belastingadministraties en aan die van de ondernemingen.

Op termijn is de Afdeling van oordeel dat er gezien de groeiende globalisering van de westerse economieën waarschijnlijk in een andere context moet worden geredeneerd : de Europese harmonisatie van de vennootschapsbelasting, een consolidatie binnen Europa, zelfs methoden om de winst te verdelen onder dochtermaatschappijen die op het grondgebied van de Gemeenschap gevestigd zijn. Het probleem van de transfertprijzen zou dan bijkomstig worden.

Annexe 1
Estimation du coût budgétaire de la Directive "Intérêts-redevances"

En décembre 1990, la Commission des communautés européennes a soumis au Conseil des Ministres une proposition de Directive visant à exonérer de retenue à la source les intérêts et les redevances payés entre sociétés mères et filiales. Le champ d'application de la Directive a été considérablement élargi, de sorte qu'on peut dès à présent considérer qu'elle s'appliquera à l'ensemble du flux entre sociétés, qu'elles soient apparentées ou non.

1. Incidence budgétaire de la suppression des retenues à la source sur les intérêts

Les dettes inter-entreprises concernent des montants importants: environ 2.000 milliards d'après la globalisation des comptes annuels de 1990.

Tableau A1.1
Dettes inter-entreprises - 1990

Dettes à plus d'un an	2.299,0	
dont bancaires	1.307,6	
dont commerciales	21,2	
Solde		970,2
Dettes à un an ou plus	4.269,0	
dont bancaires	1.276,8	
dont commerciales	1.516,2	
dont fiscales et sociales	381,0	
Solde		1.096,0
Dettes inter-entreprises		2.066,2
Dettes envers les entreprises liées		1.955,1

Source: Centrale des Bilans

Par déduction, c'est-à-dire en écartant des dettes fiscales et sociales, les dettes commerciales et les dettes envers les établissements de crédit, on peut évaluer les dettes inter-entreprises à 2.066 milliards. D'autre part, selon la même source, les dettes envers les entreprises liées sont estimées à 1.959 milliards (32).

32 Il se peut que les dettes entre entreprises liées comprennent des dettes commerciales. Sous cette réserve, la proximité des deux chiffres n'a rien d'étonnant quand on connaît le poids des entreprises liées dans l'ensemble des entreprises en Belgique.

La plupart des revenus de créances et de prêts qui en découlent sont toutefois déjà exonérés du Pr.M. Tel est en effet le cas lorsque le bénéficiaire des revenus est :

- soit un "établissement financier"
- soit un "organisme social"
- soit un "investisseur professionnel"

La très large portée de ces exonérations explique que les revenus de même nature qui sont imposables au Pr.M. soient très inférieurs aux montants qu'on pourrait déduire des actifs et passifs financiers correspondants: selon la statistique du précompte mobilier éditée annuellement par l'Administration centrale des contributions directes, les revenus de créances et de prêts soumis au Pr.M. n'atteignent que 30,9 milliards pour l'année 1991.

Tableau A1.2
Revenus de créances et de prêts imposables au Pr.M.

Année	1989	1990	1991
Montant des revenus soumis au Pr.M. de 25%	19,9	18,1	14,3
soumis au Pr.M. de 10%	-	5,0	16,6
Pr.M. dû	4,7	5,0	5,3
Réductions selon conventions	2,1	2,6	2,5

Source : Bulletin des Contributions

Le Pr.M. théoriquement dû sur les revenus de créances et de prêts n'atteint que 5,3 milliards, dont il faut encore retrancher 2,5 milliards de réductions octroyées en exécution de conventions préventives de la double imposition.

La masse du Pr.M. susceptible d'être touchée par la Directive n'atteint donc que 2,8 milliards dont on peut supposer qu'il s'agit pour l'essentiel de revenus de créances et de prêts attribués à des non-résidents par des sociétés belges soumises à l'I.Soc.

En considérant, comme pour la Directive "Mère-filiale", que 80% des flux financiers sont intra-C.E.E, le coût de la Directive "Intérêts redevances" serait donc pour son volet "intérêts" de 2,3 milliards.

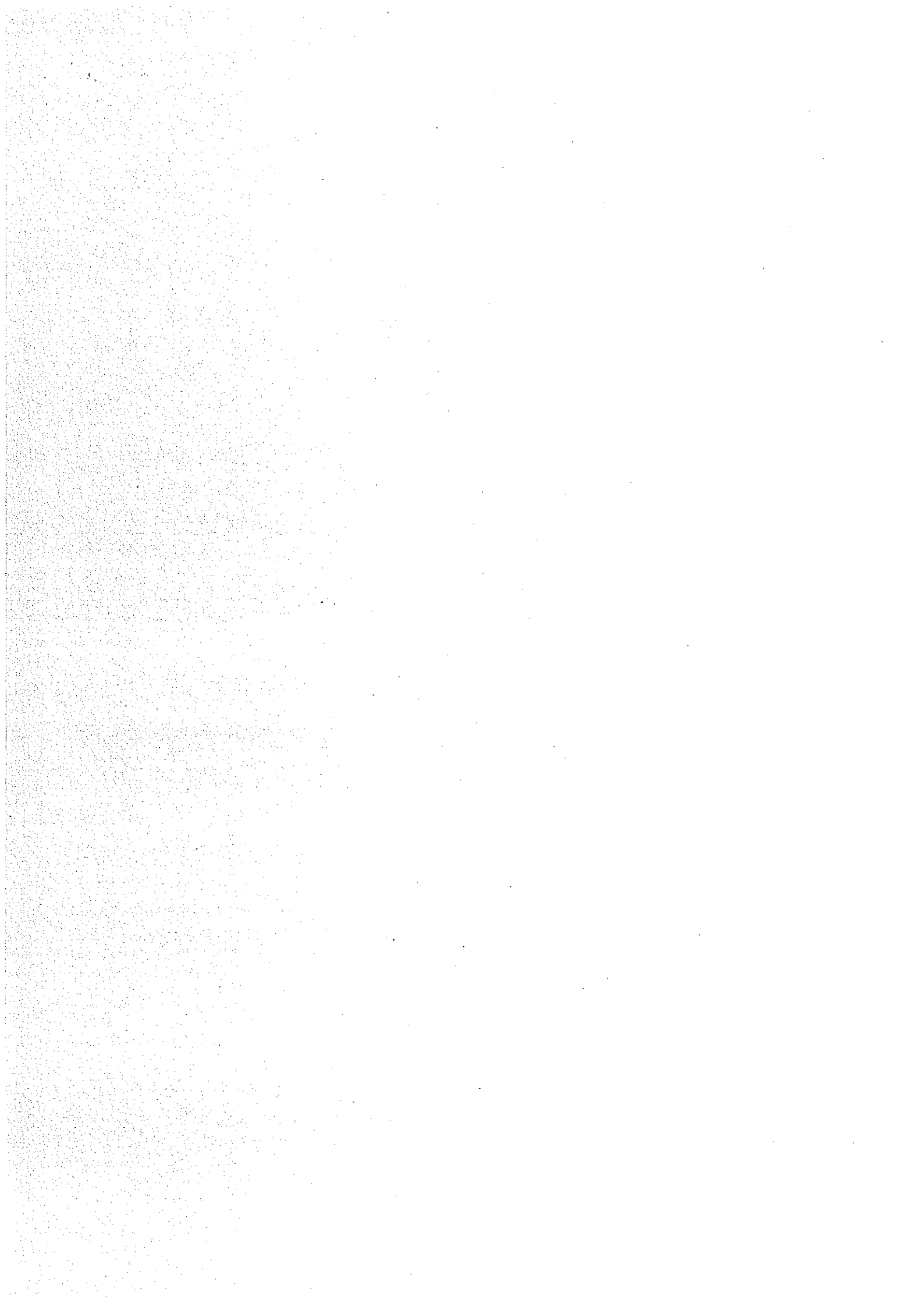
Ce chiffre nous semble être un maximum, et ce pour deux raisons.

- Les revenus de créances et de prêts comprennent également des intérêts d'avances faites à des sociétés par actions par des administrateurs personnes physiques. Pour la période couverte par la statistique, ceux-ci ne pouvaient être requalifiés en dividendes.
- La suppression des retenues à la source que la Directive veut instaurer joue forcément dans les deux sens. Pour les intérêts perçus par les sociétés belges sur des prêts consentis à des entreprises étrangères, la suppression des retenues pratiquées dans l'Etat de la source viendra gonfler la base imposable à l'I.Soc.

2. Incidence budgétaire de la retenue à la source sur les redevances

Les conventions intra-C.E.E. prévoient généralement l'exonération des redevances dans le pays de la source. Le coût de la Directive serait donc ici négligeable.

33 Pour autant que les intérêts ainsi requalifiés en dividendes ne tombent pas sous le champ d'application de la Directive "Mère-filiale".

Annexe 2

Les incitations fiscales

Le but de cet annexe est de faire un inventaire, si possible exhaustif, des régimes fiscaux similaires aux centres de coordination et des régimes fiscaux particuliers applicables aux centres de services financiers.

1. Les "centres de coordination" et la notion de "quartier général"

Les centres de coordination belges sont souvent considérés comme un cas à part, particulièrement avantageux pour les groupes multinationaux. En fait, la notion de "headquarter" ou quartier général se retrouve dans pratiquement tous les pays.

Un quartier général est une filiale ou une succursale qui effectue des activités, auxiliaires ou préparatoires, au profit du groupe ou de la société à laquelle elle appartient.

Ce quartier général exerce des fonctions telles que celles de coordination administrative, rassemblement et rediffusion d'informations, recherche scientifique, comptabilité, etc...

Généralement, sur base du modèle O.C.D.E. des conventions préventives de la double imposition, les bureaux utilisés pour la publicité, la fourniture d'informations, la recherche scientifique ou pour des activités analogues ayant un caractère préparatoire ou auxiliaire, parmi lesquels on peut ranger les bureaux dits de coordination, ne sont pas considérés comme des établissements stables (34).

Lorsque ces bureaux exercent d'autres activités que celles strictement énumérées par la convention, ils sont considérés comme des établissements stables et leur base imposable est généralement déterminée sur base de la méthode dite du coût majoré (cost plus method).

Les quartiers généraux ont intérêt à être taxés sur base de cette méthode, car elle se traduit par un impôt relativement peu élevé et ils peuvent récupérer cet impôt en frais professionnels admis en déduction, dans le chef des sociétés auxquelles ils fournissent les services.

Ce mode d'imposition des quartiers généraux est appliqué dans pratiquement tous les pays ayant signé des conventions internationales préventives de la double imposition.

34 Voir le commentaire des conventions 5/321 à 324

A titre d'exemple, le pourcentage généralement appliqué aux frais varie, suivant les pays, de la manière suivante :

Tableau A2.1
Pourcentages appliqués aux frais dans le cadre de la méthode "cost plus"

Pays	% appliqué
Belgique	5 - 8
France	8 - 10
Allemagne	5 - 10
Monaco	8
Pays-Bas	5
Suisse	10
Royaume-Uni	8 - 10

La Belgique a toujours appliqué, et applique toujours, comme les autres pays signataires des conventions, cette méthode de détermination des bénéfices aux bureaux dont question ci-dessus, mais elle s'est distinguée en la matière en adoptant l'arrêté royal n°187 sur les centres de coordination qui, pour attirer les quartiers généraux des multinationales en Belgique a considérablement élargi les avantages fiscaux offerts à ce type de société tout en renforçant les conditions d'accès à ce statut fiscal privilégié.

2. Les régimes fiscaux particuliers applicables aux centres de services financiers

La Belgique est pourtant loin d'être le seul pays de la Communauté à se montrer fiscalement accueillante à l'égard d'entreprises opérant dans le secteur financier, certaines méthodes utilisées étant plus officielles que d'autres.

A côté des zones reconnues officiellement par la Communauté européenne dans lesquelles les entreprises exerçant des activités dans le secteur industriel ou des services bénéficient d'une exonération de l'impôt des sociétés (35), voici les principales mesures à caractère fiscal utilisées par divers pays de la Communauté

35 A l'occasion d'une question parlementaire posée à ce sujet par un parlementaire européen, la liste des zones concernées a été publiée dans le Journal Officiel des Communautés européennes (J.O., C328/55, 31 décembre 1990, p.28.

Il s'agit des zones suivantes :

- en France : Aubagne - La Ciotat - Dunkerque - Toulon - La Seyne;
- en Belgique : Tessenderlo - Beringen - Geel-Punt - Le canal d'Ypres - Fleurus - Les Hauts Sarts & Sart-Tilman - Marche-en-Famenne;
- en Italie : Abruzzo - Basilicata - Calabria - Campania - Capraia - Elba Ghiblio - Molise - Puglia - Sardegna - Sicilia;
- en Irlande : Shannon Airport and Customs House Docks Site - Dublin;
- au Portugal : Les zones libres de Madère et des Açores.

La Commission C.E.E. considère que l'exonération de l'impôt des sociétés accordée dans ces zones n'est pas une aide incompatible avec le Marché commun (voyez art.92 et 93 du Traité C.E.E.).

européenne pour attirer sur leur territoire ou dans un pays satellite situé en Europe, des entreprises opérant dans le secteur financier (36).

2.1 Les Pays-Bas

2.11 PARTICULARITES DU REGIME D'IMPOSITION

Les Pays-Bas sont, d'une manière générale, considérés comme avantageux pour l'implantation de sociétés, en raison des particularités suivantes de son régime d'imposition:

- possibilité de conclure des accords préalables avec le contribuable (ruling) quant aux incidences fiscales des opérations envisagées;
- vaste réseau de conventions internationales ayant pour effet de réduire, voire d'exempter de retenues à la source les intérêts, redevances et dividendes versés aux Pays-Bas ou transitant par ce pays;
- absence de retenues à la source sur les intérêts et redevances versés à un bénéficiaire établi dans le pays ou à l'étranger;
- application du "deelneming-vrijstelling" sur les participations substantielles (exemption totale de l'impôt des sociétés sur les dividendes et les plus-values réalisées sur ces participations);
- relations privilégiées avec les Antilles néerlandaises qui offrent une imposition réduite (voire nulle à A.R.U.B.A.) pour les sociétés d'investissement off-shore, ces îles font partie du Royaume des Pays-Bas et bénéficient du même réseau de conventions internationales que ceux-ci, à l'exception de celles qui ont été dénoncées par les USA, le Danemark, la Norvège et la Grande-Bretagne.

2.12 INCITANTS FISCAUX SPECIFIQUES

A. *La société de financement (37) et la société de licence*

Un régime fiscal avantageux est octroyé par l'Inspection fiscale néerlandaise sur base d'une "advance ruling" aux sociétés de financement, c'est-à-dire aux sociétés qui empruntent des fonds pour les prêter à leur tour à une société étrangère à financer.

Ces sociétés ne sont pas soumises à l'impôt des sociétés mais sont imposables sur un pourcentage de la différence entre le taux des capitaux prêtés et celui

36 Les principaux ouvrages consultés sont CHAMBOST E., *Guide des paradis fiscaux face à 1992*, BEAUCHAMP A., *Guide mondial des paradis fiscaux*, COOPERS AND LYBRAND, *1993-International tax summaries, a guide for planning and decisions* ainsi que le *Fiscologue international*

37 Revue générale de Fiscalité, août-septembre 1992, pp.216 à 231.

des capitaux empruntés, ce pourcentage varie de 1,4% à 1,32% suivant l'importance des capitaux prêtés.

La base imposable ainsi déterminée est soumise au taux ordinaire de l'impôt des sociétés.

Les sociétés de licence qui exploitent des immobilisations incorporelles bénéficient d'un régime fiscal analogue.

B. Régime fiscal de succursale à l'étranger

Les bénéfices réalisés à l'étranger ne sont pas imposables lorsqu'ils sont rapatriés aux Pays-Bas. Il y a donc un intérêt fiscal à réaliser des bénéfices dans des pays à fiscalité peu élevée, notamment en Irlande et en Suisse.

Cette succursale peut, sous certaines conditions, fonctionner comme quasi-banque et bénéficier en Suisse d'une imposition très limitée.

De plus, les capitaux investis dans la succursale suisse sont considérés comme des prêts productifs d'intérêts. Ces intérêts sont déductibles de la base imposable en Suisse même s'ils n'ont pas été effectivement versés au siège néerlandais. L'utilisation des Pays-Bas dans ce type de construction s'explique par le réseau favorable de ses conventions et par la pratique du ruling.

C. Le centre de distribution

Le centre de distribution a une fonction de distribution physique des biens et de fourniture de services intra groupes. Il bénéficie d'une taxation sur une base imposable fixée à un pourcentage prédéfini des frais (cost plus method), en général 5%.

2.2 Le Grand-Duché de Luxembourg

2.21 AVANTAGES FISCAUX GENERAUX

A. Les sociétés holding

Les sociétés holding luxembourgeoises sont exonérées d'impôt sur leurs bénéfices, sur les intérêts des obligations qu'elles émettent, sur les royalties versés, sur les plus-values réalisées lors de la vente d'actions, de titres et autres valeurs. Elles sont également exonérées des impôts municipaux sur les profits et la fortune.

Le seul impôt dû est un impôt de 0,20% sur le capital et la valeur en bourse des actions et obligations, avec un minimum de 2.000 FLux et un maximum de 2.000.000 FLux.

Les activités autorisées sont la gestion de portefeuille, celles de société de gestion de SICAV, banque, finance. Il ne peut pas y avoir d'activité industrielle directe ni d'établissement ouvert au public.

Des avantages fiscaux encore plus intéressants sont octroyés aux sociétés holding "milliardaires".

B. Fonds communs de placement et SICAV

Tous les non-résidents sont exonérés d'impôt sur les distributions.

C. Conventions internationales

Les conventions internationales qui octroient des réductions de retenues à la source (par exemple de 1,5 à 2,5% pour les Pays-Bas, à 5% pour les U.S.A. et le R.U.) ne s'appliquent pas aux sociétés holding.

2.22 AVANTAGES FISCAUX SPECIFIQUES

A. Centres de coordination luxembourgeois

L'Administration des Contributions directes luxembourgeoise a fixé dans une circulaire du 12 juin 1989 les conditions auxquelles des centres de coordination luxembourgeois peuvent bénéficier d'un régime fiscal préférentiel, inspiré du régime fiscal belge mais qui fonctionne sans base légale.

Le centre de coordination est une société de capitaux qui a son domicile fiscal au Grand-Duché de Luxembourg et exerce des activités administratives au profit exclusif des sociétés du groupe international auquel il appartient.

Pour bénéficier du statut privilégié, le centre doit obtenir une agrégation de l'Administration des Contributions directes.

La société est soumise au régime fiscal luxembourgeois de droit commun mais son bénéfice est déterminé forfaitairement. Pour les services administratifs, il est fixé à 5% des frais déductibles; le bénéfice imposable minimum est fixé à 1.500.000 FLux.

Aucune limitation de durée n'est prévue pour l'octroi de son statut fiscal préférentiel.

B. Sociétés de financement

L'Administration des Contributions directes du Grand-Duché de Luxembourg a publié le 14 juillet 1989, une circulaire instaurant un régime fiscal favorable pour les sociétés de financement (inspiré du régime fiscal néerlandais).

Depuis une décision ministérielle du 9 septembre 1961, les avantages fiscaux accordés aux holdings ont été étendus aux holdings de financement.

La nouvelle circulaire a pour objet d'écarter les inconvénients dont souffraient les holdings :

- exclusion des conventions internationales;
- obligation de respecter un ratio 10/1 entre les dettes et les fonds propres.

Le statut de société de financement doit faire l'objet d'une agrégation préalable. Ce statut est octroyé moyennant le respect des conditions suivantes :

- le groupe international auquel appartient la société de financement est l'ensemble des sociétés liées sur le plan financier dont deux au moins sont établies dans deux pays autres que le Grand-Duché.
La société mère est une société du groupe ayant au moins 7,5 milliards FLux de fonds propres.
- elle ne peut consentir des prêts qu'aux sociétés du groupe.

La société est en principe imposable sur son bénéfice comptable déterminé dans les conditions identiques à celles qu'elles auraient à l'égard de tiers indépendants. Ces conditions sont censées remplies lorsque la société est imposée sur un bénéfice minimum déterminé en appliquant aux montants prêtés une marge bénéficiaire de 0,25%, ramené à 0,125% si le risque financier est couvert.

c) Société de participation financière

Le Gouvernement luxembourgeois oeuvre actuellement à la création d'un régime fiscal plus attrayant pour les sociétés de participations financières, permettant l'amélioration du système d'exonération des dividendes.

Les sociétés holding luxembourgeoises sont exclues des conventions fiscales et les dividendes qu'elles distribuent ne peuvent généralement pas bénéficier de l'exonération de dividendes (régime des RDT). Afin d'éliminer ces inconvénients, le Luxembourg entend créer un régime fiscal s'inspirant du régime d'exemption néerlandais. Les moins-values et pertes subies lors de la réalisation d'actions resteraient déductibles.

2.3 FRANCE

A. La notion de "quartier général"

Par une instruction administrative du 7 décembre 1987, la France autorise sur son territoire la constitution de quartier général.

En France, une société de quartier général peut être une société anonyme, une filiale ou une agence d'une multinationale.

Les quartiers généraux sont définis comme des installations fixes appartenant à une entreprise étrangère ou à une multinationale ayant son siège social hors de France et qui agissent au seul bénéfice du groupe pour en contrôler la gestion ou en coordonner les fonctions.

L'octroi du statut spécial est soumis à une autorisation préalable de l'administration.

Ce statut permet l'imposition des bénéficiaires sur un pourcentage des dépenses de fonctionnement, généralement 8% et l'octroi de certains avantages sujets à négociation avec les autorités fiscales françaises.

Les employés expatriés du quartier général ne sont pas imposés sur certaines dépenses propres aux expatriés qui leur sont remboursées par leur employeur (surplus d'impôt, logement, frais d'enseignement des enfants, frais d'entretien du logement du pays d'origine, frais de voyage, ...) si ces dépenses sont comprises dans la base imposable du quartier général.

B. Monaco

La Principauté est un Etat souverain mais la France s'est engagée à défendre l'indépendance et la souveraineté de Monaco et en garantit l'intégrité du territoire comme s'il faisait partie de la France.

Une convention fiscale signée en 1963 avec la France a contraint Monaco à limiter les avantages fiscaux de la principauté en assujettissant à l'impôt sur les bénéfices les entreprises industrielles et commerciales de Monaco tirant plus de 25% de leurs bénéfices bruts d'affaires réalisés hors de Monaco.

C'est d'ailleurs la seule convention signée par Monaco et les conventions signées par la France ne s'appliquent pas à Monaco.

La constitution de bureaux administratifs est néanmoins autorisée.

Leur rôle consiste à fournir des services aux groupes de sociétés opérant hors de la principauté. Ils peuvent être une société anonyme monégasque ou une succursale de société étrangère. Ils sont imposés sur leurs résultats estimés à un pourcentage négocié du montant des transferts de fonds reçus du siège social (souvent 8% mais ce taux peut atteindre 30%). Ce statut privilégié est accordé pour une durée maximum de 3 ans mais il est généralement renouvelé.

Les cadres non français, résidents de Monaco, sont exonérés d'impôt sur les revenus.

C. Andorre

Andorre est une co-principauté ayant la France et l'Espagne comme puissances protectrices.

L'entrée de l'Espagne dans le marché commun n'a pas été l'occasion d'une renégociation du statut de la co-principauté et ses dirigeants espèrent arriver au statut d'Etat associé proche du statut actuel de Jersey et Guernesey.

Il n'existe pas d'impôts sur les bénéfices ou les revenus sous quelle que forme que ce soit, ni de TVA. En 1983, une taxe de 0,25% a toutefois été instaurée sur les dépôts en banque.

Andorre n'a signé aucune convention et les conventions fiscales signées par la France et l'Espagne ne s'appliquent pas aux résidents d'Andorre.

Le capital social des sociétés constituées à Andorre doit être détenu à plus de 50% par des Andorrans ou de étrangers résidant à Andorre depuis plus de 20 ans. Les autorités ont fait clairement savoir qu'elles décourageaient la constitution de "sociétés boîte aux lettres". C'est pourquoi Andorre est considéré comme un paradis fiscal pour personnes physiques.

Profitant toutefois de l'absence d'impôt sur revenus et de réglementations concernant les sociétés off-shore, des sociétés constituées ailleurs (île de Man, par exemple) sont discrètement gérées et contrôlées d'Andorre par des cabinets spécialisés.

2.4 L'Italie

Il n'y a pas à proprement parler de régime fiscal spécifique pour les quartiers généraux établis en Italie. Il y a lieu néanmoins de signaler les particularités suivantes :

A. *Campione d'Italia*

Les sociétés établies à Campione d'Italia (enclave italienne en Suisse, au bord du lac de Lugano) sont soumises aux impôts italiens sur les bénéfices mondiaux au taux de 30% mais les sociétés "oublient de déposer leurs déclarations fiscales" et comme il n'existe aucun contrôle, elles ne sont pas imposées.

Etant donné que ces sociétés tiennent leurs comptes à Lugano en Suisse, les contrôles seraient de toute façon illusoires.

Ces sociétés bénéficient des conventions conclues avec l'Italie dans lesquelles on ne fait généralement pas de distinction entre "bénéfices imposés" et "bénéfices imposables".

B. *Vatican*

Il est souvent fait allusion au Vatican comme sanctuaire fiscal pour les comptes en devises étrangères, parce qu'il abrite l'Institut pour les oeuvres de religion (I.O.R.) servant de banque officielle au Vatican. Il est connu pour son respect du secret bancaire. Il échappe au Contrôle des autorités monétaires italiennes et les revenus versés à ses déposants ne sont pas soumis à l'impôt.

C. *San Marino*

San Marino est considéré comme un paradis fiscal mais les sociétés y sont imposables sur les bénéfices apparaissant dans leur comptabilité, au taux de 8% majoré de 8% lorsque ce bénéfice est supérieur à 50.000 liras.

2.5 L'Irlande

L'exonération d'impôt sur les bénéfices a été le mot d'ordre de l'économie irlandaise depuis la loi de finances de 1956. On y trouve dès lors un assez large éventail d'incitations fiscales pour les entreprises

Les conventions internationales sont particulièrement favorables:

- pour les dividendes: toutes les conventions les exonèrent de retenues à la source sauf celles conclues avec la Suisse et la Grande-Bretagne où le taux est de 15% Pour la Belgique, la convention est asymétrique : 0% pour les dividendes versés d'Irlande vers la Belgique et 15% dans l'autre sens.
- pour les intérêts, il y a généralement une exemption de retenue à la source. Pour la Belgique, la convention limite le taux à 15% (la retenue à la source belge est généralement de 10,3%).

2.51 *POUR LES INDUSTRIES MANUFACTURIERES*

- Une exonération totale d'impôt des sociétés pour 15 ans est octroyée à toute société qui exporte des marchandises fabriquées en Irlande. Cette exonération a été supprimée le 1er janvier 1981 mais elle continue à exister pour celles qui l'ont obtenue jusqu'au 5 avril 1990;
- Le taux de l'impôt des sociétés est fixé à 10% sur les profits découlant de produits dérivés de la fabrication de marchandises en Irlande. Ce taux est garanti jusqu'à l'an 2000 et la disposition est interprétée de manière très large.

2.52 *LES CENTRES DE SERVICES FINANCIERS*

A. *"International financial Services Center"*

Les centres de services financiers internationaux établis dans une zone de rénovation à Dublin (International Financial Services Center:IFSC) bénéficient d'un régime fiscal privilégié. Il est octroyé aux entreprises financières qui s'établissent dans le centre de rénovation de Dublin un régime fiscal fixant l'impôt sur les bénéfices à 10% à la condition d'obtenir du Ministre des Finances une autorisation certifiant que les conditions d'octroi sont remplies à savoir :

- n'exercer que des activités financières (banque, assurance, gestion financière de grandes entreprises, fonds de placement, financement d'investissements);
- les activités doivent s'orienter sur les marchés étrangers.

Les autorisations sont valables jusqu'en 2005. De nouvelles autorisations ne pourront plus être octroyées après fin 1994.

B. Sociétés off-shore

Les non-résidents qui constituent une société en Irlande échappent à l'impôt irlandais ou à la "withholding tax" irlandaise (sur les intérêts payés par une société irlandaise). Pour bénéficier de statut fiscal privilégié, la société ne peut exercer aucune activité économique en Irlande, n'effectuer aucune transaction exprimée en livres irlandaises et le management de la société doit s'exercer hors d'Irlande.

C. Zones franches

Les banques off-shore établies dans la zone franche de Shannon bénéficient du taux d'imposition de 10% sur les bénéfices qui résultent du commerce bancaire dans la mesure où ces activités se font en devises étrangères avec des non-résidents.

2.6 Le Portugal et l'île de Madère.

Depuis son entrée dans le marché commun, le Portugal souhaite convertir l'île de Madère en une zone de libre échange off-shore et un centre financier off-shore.

A. La zone de libre échange

Les sociétés établies dans cette zone sont immunisées de l'impôt des sociétés jusqu'en 2011 et sont totalement exemptées de tous autres impôts locaux et de l'impôt sur les plus-values.

B. Centre financier

Immunité de l'impôt des sociétés et de l'impôt sur les plus-values pour toutes les activités bancaires exercées sur l'île sauf avec les résidents portugais.

C. *Application de la Convention belgo-portugaise*

La retenue source sur les dividendes ne peut excéder 15%. Les sociétés commerciales établies dans la zone de libre échange bénéficient d'une exemption qui pourrait être étendue aux filiales des banques. Id. pour la retenue à la source sur les intérêts.

2.7 La Grande-Bretagne

La Grande-Bretagne est généralement considérée comme un pays peu attrayant pour le maintien de participations étrangères (38). Les avantages qui justifiaient sa présence dans la liste des paradis fiscaux sont en voie de disparition. Il s'agit notamment du régime des "sociétés non-résidentes" qui a été aboli en 1988. (39) De plus, les avantages fiscaux octroyés aux cadres étrangers travaillant en Grande-Bretagne ont été supprimés le 5 avril 1989.

Toutefois, la Grande-Bretagne garde des relations privilégiées à l'égard de certains territoires qui ne font pas partie du Royaume-Uni, mais qui restent des possessions de la Couronne britannique et qui ne se privent pas d'octroyer des avantages fiscaux à des non-résidents autres que ceux de Grande-Bretagne et n'y exerçant pas d'activité à telle enseigne que, dans les conclusions du Guide mondial des paradis fiscaux, la Grande-Bretagne est le pays qui possède dans les territoires britanniques, que ce soit dans la Manche ou dans les Caraïbes, l'éventail le plus complet de paradis fiscaux que l'on puisse imaginer (40). Et si Jersey a changé son régime de "sociétés non-résidentes" en "sociétés exemptées" c'est sans doute, estiment certains *"pour mieux récupérer d'une main ce que sa Gracieuse Majesté venait très royalement d'abandonner de l'autre à la Communauté européenne"* (41).

2.71 ILES ANGLO-NORMANDES

La Grande-Bretagne a négocié un accord particulier avec la Communauté au terme duquel l'autonomie fiscale de ces îles est préservée.

Lors de la proposition de Directive visant à imposer une retenue à la source de 15% dans la C.E.E. (42), la Grande-Bretagne avait adopté une position ambiguë.

Celle-ci se comprend si l'on considère que la plupart des grandes banques britanniques ont des filiales dans les îles anglo-normandes qui sont des Etats associés de la Communauté sous condition du maintien des privilèges fiscaux. Ces Etats ne seraient donc pas liés par la décision d'imposer une retenue à la source.

38 Fiscologue International, n°97, 22 janvier 1992, pp. 4 à 6.

39 Les sociétés constituées au Royaume-Uni avant le 15/3/1988 qui sont non-résidentes parce qu'elles sont gérées de l'étranger sont devenues résidentes au plus tard le 16 mars 1993.

40 A. Beauchamp, op.cit., p.123

41 E.Chambost, op.cit., p.11

42 Communément appelée "proposition SCRIVENER".

Les banques anglaises pourraient opérer à partir de ces Etats alors que le Luxembourg, notamment, serait pénalisé par cette décision.

A. *Les corporations tax companies*

Les sociétés non-résidentes du point de vue fiscal sont des sociétés constituées dans les îles anglo-normandes mais dirigées de l'étranger. Elles ne peuvent exercer aucune activité commerciale sur l'île et n'y posséder aucun bien immobilier. Elles ne sont pas soumises à l'impôt sur les bénéfices mais sont redevables d'un impôt forfaitaire annuel de 500 £.

Elles sont en général utilisées pour des investissements en valeurs mobilières ou comme société holding.

B. *Exempted companies*

En dehors de l'impôt forfaitaire annuel de 500 £, aucun impôt n'est dû par une "exempted company", pourvu qu'elle n'exerce aucune activité commerciale, ni administrative (facturation) sur l'île. Les intérêts des dépôts en banque ne sont pas imposables; elle ne doit pas déclarer les revenus perçus à l'extérieur de l'île et ne doit déposer aucun compte.

Les intérêts et les dividendes qu'elle paye sont exemptés de toute retenue à la source.

Aucune convention n'a été signée par ces îles sauf avec la Grande-Bretagne.

2.72 SARCQ (43)

Sarcq est un paradis fiscal "zéro", c'est-à-dire que l'île ne perçoit aucune sorte d'impôt sur le revenu, sur les plus-values ou sur la fortune, et elle n'impose aucune retenue à la source sur des dividendes, intérêts et redevances payés.

2.73 ILE DE MAN

L'île de Man est une démocratie autonome dont le Chef de l'Etat est la Reine du Royaume-Uni. Elle est par l'intermédiaire de la Grande-Bretagne et aux termes d'un protocole séparé, Membre de la Communauté européenne.

Les sociétés non-résidentes de l'île, c'est-à-dire celles qui sont contrôlées et dirigées de l'extérieur ne sont imposables que sur les revenus ayant leur source dans l'île.

43 fait partie des îles anglo-normandes.

Les "exempted companies" ne paient pas d'impôt sur les dividendes ni sur la répartition des bénéfices, elles ne sont redevables que d'un impôt forfaitaire annuel de 500 £. Pour cela, elles doivent appartenir à des non-résidents et avoir la source de leurs revenus en dehors de l'île et opérer dans les domaines suivants: financement d'investissement, assurances, achat et revente de titres, actions, biens immobiliers, production et achat de denrées, opérations maritimes (mais pas à partir de l'île).

Une seule convention a été signée avec la Grande-Bretagne.

2.74 GIBRALTAR

Gibraltar est une colonie britannique de 5,8 km².

Le Traité de Rome y est applicable, sauf en ce qui concerne le tarif douanier commun, la T.V.A. et la politique agricole commune.

Gibraltar exonère de l'impôt sur les revenus pendant au moins 25 ans les bénéfices ne provenant pas du commerce local.

Les sociétés peuvent obtenir un "certificat d'exemption" à condition que leur activité soit limitée à des opérations commerciales en dehors de Gibraltar ou à la gestion d'actifs situés en dehors du territoire.

Ce certificat permet de ne payer qu'un impôt forfaitaire annuel de 300 £, quelle que soit l'importance de ses bénéfices.

Une société peut également demander un "qualifying certificate" et est alors soumise à un taux négociable allant de 2% à 18% sur les profits si ceux-ci ne sont pas transférés à Gibraltar (régime instauré en vue de bénéficier par exemple du "deelneming-vrijstelling aux Pays-Bas).

Les dividendes et intérêts payés à des non-résidents par des sociétés qui ont un certificat d'exonération ne sont pas soumis à la retenue à la source.

Ce certificat est toutefois refusé aux sociétés de Gibraltar appartenant à des résidents du Royaume-Uni lorsqu'ils commercent avec le Royaume-Uni.

Une seule convention a été signée avec la Grande-Bretagne.

2.8 La Grèce

Depuis peu, la Grèce est citée dans la liste de paradis fiscaux.

En matière d'avantages fiscaux octroyés aux entreprises, il y a lieu de citer:

- la loi "miracle" de 67 qui accorde une exonération totale de l'impôt sur les revenus aux sociétés commerciales et industrielles étrangères fonctionnant légalement dans le pays de leur constitution et qui commercent exclusivement dans des affaires dont l'objet demeure hors de Grèce.

Ce régime profite essentiellement à des sociétés établies en dehors de la Communauté (Libéria, Panama, Honduras ...);

- l'exonération des profits maritimes (loi de 1989);
- les incitations en faveur des entreprises exportatrices (l'impôt est réduit de moitié sur les activités exportatrices de 1988);
- loi incitative pour le tourisme et les investissements industriels (régime d'amortissement accéléré, réduction des cotisations sociales).

Ces incitants fiscaux ne sont pas en concurrence directe avec ceux qui ont pour but d'attirer les quartiers généraux des multinationales.

2.9 Le Danemark

Avant la loi du 11 mai 1987, ce pays pouvait être utilisé comme paradis fiscal pour l'encaissement de royalties. Une société holding constituée pour la réception de royalties n'était imposable à 31% que sur 10% du montant brut reçu et aucune retenue à la source n'était opérée. Ce régime a été abrogé par la loi du 22 mai 1987 qui a instauré une retenue de 30% sur les redevances payées en raison de contrats signés après le 18 février 1987.

Actuellement, le Danemark n'octroie pas d'incitants fiscaux autres qu'en faveur de la recherche scientifique.

Au Groenland, le Gouvernement danois lève des impositions certes réduites mais bien réelles, si bien que ce pays n'est pas davantage à considérer comme un paradis fiscal.

2.10 L'Espagne

Il existe en Espagne plusieurs programmes visant à stimuler l'économie espagnole mais pas d'incitant spécifique pour le secteur financier.

A noter qu'en matière de T.V.A., les territoires de Ceuta, Melilla et les îles Canaries sont considérés comme ne faisant pas partie du territoire espagnol, tandis qu'en matière d'impôts directs, la convention belgo-espagnole s'étend à ces territoires ainsi qu'aux îles Baléares.

2.11 L'Allemagne

Depuis la réunification de l'Allemagne de l'Est, le régime fiscal applicable sur ce territoire est celui de la République fédérale d'Allemagne à quelques exceptions près visant à encourager les investissements dans ce nouvel Etat.

- pas d'impôts municipaux sur le patrimoine et le capital;
- possibilité d'amortissements spéciaux supérieurs à 50%;
- diverses possibilités d'octroi de subsides à l'investissement.

Par ailleurs il convient de signaler que le Gouvernement fédéral et celui des 16 länder peuvent offrir un assortiment d'incitants financiers sous forme de subsides directs ou de déductions fiscales favorisant les investissements privés dans certains secteurs (construction navale, scierie, mines ...) ou dans certaines régions (Berlin-Ouest, Allemagne de l'Est, ...).

Ces incitants fiscaux peuvent toutefois être assimilés à des mesures de politique régionale.

Annexe 3

Les différentes méthodes d'établissement des prix de transferts.

Le rapport du Comité des Affaires fiscales de l'O.C.D.E. de 1979 (44) définit les méthodes que les pays membres de l'O.C.D.E. doivent utiliser pour l'application de ce principe :

Il s'agit:

- de la méthode des prix comparables sur le marché libre;
- de la méthode des coûts majorés;
- de la méthode des prix de revente;
- d'autres méthodes raisonnables produisant des chiffres acceptables.

On trouvera ci-après un exemple illustrant ces différentes méthodes.

1. Données de base de l'exemple

Une société belge produit 3 unités de production dont le prix unitaire est de 1.500. Elle a 3 filiales à l'étranger et vend à chacune d'elle une unité de ce produit.

Le bénéfice imposable de cette société en Belgique peut varier suivant la méthode de détermination du prix de transfert appliquée.

2. La méthode des prix comparables sur le marché libre

Si le prix de vente sur le marché belge d'un produit équivalent s'élève à 1.800, le bénéfice imposable de la société pourra être déterminé comme suit : $(1.800 - 1.500) \times 3 = 900$.

3. La méthode des coûts majorés (cost plus method)

Il n'existe pas de produit comparable sur le marché et on estime comme normale l'application d'une marge bénéficiaire de 10% dans le secteur concerné. Dans ce cas, le bénéfice imposable pourra être déterminé comme suit : $3 \times (10\% \text{ de } 1.500) = 450$.

4. La méthode du prix de revente

Le bénéfice imposable en Belgique est déterminé en soustrayant du prix de revente du produit par chacune des filiales la marge bénéficiaire que chacune est censée obtenir sur ce produit.

Si les prix de revente des filiales sont les suivants :

filiale A : 1.500
 filiale B : 3.000
 filiale C : 2.000

et si chacune d'elle retient une marge bénéficiaire de 500, la société mère belge est censée avoir vendu son produit à chacune de ses filiales aux prix suivants :

filiale A : 1.000
 filiale B : 2.500
 filiale C : 1.500

Le bénéfice imposable de cette société en Belgique sera déterminé comme suit :

-	résultat s/vente à la filiale A :	-500
-	résultat s/vente à la filiale B :	+1.000
-	résultat s/vente à la filiale C :	0
	Bénéfice imposable	+500

 INHOUDSTAFEL

	Blz.
Hoofdstuk 1	
De noodzaak van een Europese harmonisatie van de vennootschapsbelasting	4
1.1. De gevolgen van de fiscale concurrentie	4
1.2. Fiscale concurrentie en vennootschapsbelasting	5
1.3. Het standpunt van de Afdeling	6
Hoofdstuk 2	
Het minimumtarief van de vennootschapsbelasting	9
2.1. Probleemstelling	9
2.2. De aanbeveling van het Ruding-comité	10
2.3. Standpunt van de Afdeling	10
Hoofdstuk 3	
De problematiek van de bronbelastingen	12
3.1. Probleemstelling	12
3.2. De aanbevelingen van het Ruding-comité	13
3.3. De vijf aspecten van de problematiek van de bronbelastingen : het standpunt van de Afdeling	13
Hoofdstuk 4	
De fiscale stimulansen	20
4.1. Probleemstelling	20
4.2. De aanbevelingen van het Ruding-comité	22
4.3. Het standpunt van de Afdeling	22
Hoofdstuk 5	
De transfertprijzen en de regels voor de toewijzing van de kosten van de hoofdzetel van de multinationale ondernemingen	24
5.1. Probleemstelling	24
5.2. De aanbevelingen van het Ruding-comité en de gevolgen ervan voor België	28
5.3. Het standpunt van de Afdeling	31
Bijlage 1	
Estimation du coût budgétaire de la Directive "Intérêts-redevances"	33
Bijlage 2	
Les incitations fiscales	36
Bijlage 3	
Les différentes méthodes d'établissement des prix de transfert	51